

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Kolbasalarda
gizli dəhşət:
diyetoloq
xəbərdarlıq
etdi
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 avqust 2025-ci il Cümə № 133 (8743) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

İrəvan Zəngəzur taktikasını dəyişir - Naxçıvana gedən yolda...

Politoloq: "Dəhlizin aşılması sülh müqaviləsindən tez reallaşa bilər"

yazısı səh.9-də

Britaniya nəşri də Azərbaycanla böhtan atdı - Bakıdan sərt reaksiya

yazısı səh.6-də

Revanşistlərə "od vuran" yanğınlər - ermənilər yenə "havaya" girdi

yazısı səh.5-də

İlin 7 ayı getdi - Azərbaycanın büdcəsi və manatı...

yazısı səh.14-də

Rusiyada diaspor rəhbərimiz niyə axtarılır? - təfərrüat

yazısı səh.5-də

Azərbaycana inanılmaz hədə: həddi aşanlara yerini göstərmək zamanı

yazısı səh.4-də

Vergi ödəyicilərinin diqqətinə: bu tarixdən azadsınız, amma...

yazısı səh.7-də

Sahibə Qafarova Cenevrədə Matviyenko ilə görüşmədi - səbəb

yazısı səh.4-də

İstintaqa cəlb edilən abituriyentləri bu cəza gözləyir

yazısı səh.12-də

Bu türk ölkəsində niqab yasaqlandı, Azərbaycan da edə bilər?

yazısı səh.15-də

BAKININ PUTINDƏN TƏK GÖZLƏNTİSİ - "KREMLİN BİR JESTİ..."

Rusiyadan təyyarəmizlə bağlı ilginclər etiraflar gəldi; Markov Kremldə eşidiləcəkmi? Moskva gec də olsa münasibətləri düzəldə bilər

yazısı səh.8-də

Turizm Agentliyində 18,5 milyonluq yeyinti - bu dəfə sədr dəqiq gədir

Hesablama Palatasının aktı prokurorluğa təhqiqa başlamaq üçün əsas verir; **vəkil:** "Belə əməllər inzibati yox, cinayət məsuliyyəti yaradır"

yazısı səh.7-də

Rasim Balayev
səfirə müraciəti
- o qızı necə
xilas edək?

yazısı səh.11-də

Pezeşkian
Azərbaycan haqda
elə söz dedi ki... -
"sensasiya
olacaq"

yazısı səh.3-də

Seyfəddin Əsəd:
"Yaponiyada kök
adam görsəniz,
deməli, o,
yapon deyil"

yazısı səh.12-də

Qızmar hava ilə bağlı işəgötürənlərə xəbərdarlıq edildi

Havanın temperaturu 41 dərəcə selsidən çox olduqda işçilərin həyat və sağlamlığının qorunması üçün zəruri tədbirlər görmək işəgötürənlərin əsas vəzifələrindən biridir.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti xəbərdarlıq yayıb.

Bildirilib ki, Əmək Məcəlləsinə əsasən, qeyd edilən hava şəraitində açıq havada və sərinləşdirici qurğular olmayan iş yerlərində bütün növ işlərin görülməsi dəyandırılmalıdır.

İşçilərə sərinləmək üçün imkan yaradılmaqla fasilələr verilməli, fasilələrin sayı, müddəti işəgötürənlə həmkarlar təşkilatının birgə qərarı əsasında müəyyən olunmalıdır.

Bu fasilələr iş vaxtına daxil edilməli və fasilələr zamanı əməkhaqqı işçilərin tarifi maaşına görə ödənilməlidir.

İş dayandırıldıqda boşdayanma vaxtının haqqı işçinin təqsiri üzündən baş verməyən boşdayanma kimi, tarifi maaşının üçdə iki hissəsindən az olmayaraq ödənilməlidir.

Əmək şəraiti şərtləri imkan verdiyi hallarda günün isti vaxtında iş dayandırılaraq (uzun fasilə verilərək) iş günü hissələrə bölünməklə iş rejimi tənzimləyə bilər.

“Uşaqları məktəbdən çıxarıb dedi ki, ora kafirlərindir” - Şamaxıda polisə gələn anonim zəng

Samaxıda 45 yaşlı Xəqaninin evindən 1 ədəd “Kalaşnikov” avtomatı, avtomat darağı, 27 ədəd avtomat patronu, 1 ədəd ov tüfəngi, 65 ədəd ov tüfəngi patronu aşkar edilərək götürülüb.

Musavat.com xəbər verir ki, Şamaxı Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən saxlanılan Xəqani deyib ki, silahları 10 il əvvəl tanımadığı şəxsdən alıb. Onun sözlərinə görə, həmin şəxs silahlardan istifadə etmədiyini deyərək ona hədiyyə edibmiş.

Xəqani silahlardan yalnız ovda və özü üçün təşkil etdiyi təlimlərdə istifadə etdiyini deyib.

Onun sözlərinə görə, silahların evində olmasını yalnız həyat yoldaşı bilirmiş: “Silahın mənə olduğunu heç kim bilmirdi. Heç kimin yanında da istifadə etməmişəm. Marağım olduğu üçün saxlayırdım”.

Xəqaninin evdə silah gizlətməsi isə “102 Xidməti”nə daxil olan anonim zənglə açılıb. Zəng edən şəxs Xəqaninin evində silah gizlətdiyini deyib. Həmçinin bildirib ki, Xəqani oğlunu və arvadını məcburi şəkildə Suriyaya aparmaq istəyir.

İş üzrə Xəqaninin keçmiş həyat yoldaşı şahid qismində dindirilən zaman maraqlı məqamlara toxunub. Onun sözlərinə görə, Xəqani fərdi ustalıqla məşğul olub. Əvvəllər içki içsə də son 10 ildə namaz qılmağa başlayıb: “Həmin evlilikdən 6 övladımız var. Namaz qıldığı müddətdə bizə çox məhdudiyyətlər qoymağa başlamışdı. Uşaqları məktəbdən çıxarmışdı. Deyirdi ki, kafirlərin məktəbidir. 2024-cü ildə ondan boşandım. Uşaqları da götürüb ata evimə getdim. Təxminən iki ay sonra Xəqani gəlib dedi ki, bir daha lazımsız məhdudiyyətlər qoymayacaq. Geri qayıtmağımı istədi. Qayıtdım, amma indi rəsmi olaraq evli deyilik. Xəqaninin kimdənə silah alıb evdə saxladığını bilirdim, amma polisə mən məlumat verməmişəm. İmkan olduqca tüfəngin güllələrindən bir-bir gizlin şəkildə götürüb tualetə atırdım. Xəqani bunu biləndən sonra mənə hədələdi. Ona görə də qorxumdan güllələrə dəymədim”.

Şahid deyib ki, Xəqaninin onu və uşaqlarını Suriyaya aparmaq planından xəbəri olmayıb: “Ola bilər ki, kimlərə danışmış, amma mənə bu barədə heç nə deməyib”.

Məhkəmənin hökmü ilə Xəqani 1 il 9 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Daha bir rayonda dəbdəbəli yas mərasimləri yığışdırılır

Sirvan şəhər ağsaqqallarının təşəbbüsü ilə Şirvan bələdiyyəsinin inzibati binasında yas mərasimlərində ehsan süfrələrində yalnız yemək verilməsi ənənəsinin dayandırılması ilə bağlı genişləndirilmiş görüş keçirilib.

Musavat.com Oxu.az-a istinadla xəbər verir ki, görüşdə şəhərin tanınmış ağsaqqaları, din xadimləri, ziyalılar və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Tədbirdə çıxış edən ağsaqqallar və din xadimləri qeyd ediblər ki, yas mərasimlərinin əsas məqsədi mərhumun ruhuna ehtiram göstərmək, ailəyə mənəvi dəstək olmaqdır. Bu isə süfrə açmaqla deyil, dua oxunması, Quranı-Kərim tilavəti və anim xarakterli sadə mərasimlərlə həyata keçirilməlidir.

Onların sözlərinə görə, yalnız yemək verilməsi ənənəsi dini baxımdan vacib hesab olunmur və əksər hallarda ailələr üçün artıq xərc və sosial təzyiqə səbəb olur. Çıxışlar zamanı xüsusilə vurğulanı ki, təşəbbüs yalnız ehsan süfrələrində yemək verilməsinin dayandırılmasını nəzərdə tutur. Digər dini ayinlər - Yasin oxunması, duaların edilməsi və anim mərasimləri əvvəlki qaydada davam etdirilə bilər və bu adətlər cəmiyyətin mənəvi dəyərlərinin bir hissəsi olaraq yaşadılmalıdır.

Ağsaqqalların və din xadimlərinin yekdil fikrinə əsasən, bu qərarın əsas məqsədi yas məclislərində israfçılığın qarşısının alınması, ailələrin üzünə düşən əlavə maliyyə yükünün aradan qaldırılması və dini-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanmasıdır. Görüşün sonunda qərara alınıb ki, Şirvan şəhərində yas mərasimlərində yalnız yemək verilməsi ənənəsinə son qoyulsun, bununla bağlı şəhər əhalisi arasında maarifləndirmə işləri aparılsın və ictimaiyyətin dəstəyi ilə bu təşəbbüs mərhələli şəkildə həyata keçirilsin.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl də bəzi rayonlarda analoji qərarlar qəbul olunub.

Qırğızıstanda ətin qiymətini dövlət tənzimləyəcək

Qırğızıstan ətin qiymətinə dövlət tənzimlənməsi tətbiq edəcək. Musavat.com yerli mediaya istinadla xəbər verir ki, müvafiq qərar Nazirlər Kabineti sədrinin müavini - Su Nazirliyinin rəhbəri Bakıt Torobayevin sədrliyi ilə keçirilən iclasda qəbul edilib.

Bildirilib ki, hakimiyyət ətin bahalaşmasının qarşısını almaq, mal-qaranın sərhəddən keçirilməsinə nəzarəti gücləndirmək və onun ixracına kəmiyyət məhdudiyyətləri qoymaq istəyir.

İqtisadiyyat və Ticarət Nazirliyi yanında Antiinhisar Xidmətinə ölkə ərazisində ətin qiymətlərinin mütəmadi olaraq monitorinqini və təhlilini aparmaq tapşırılıb. Baytarlıq Xidmətinə və heyvandarlıq sahəsində digər idarələrə şəxs mal-qara daşıyıcılarına sanitariya nəzarəti gücləndirmək tapşırılıb.

Hakimiyyət sərhəddə birlikdə heyvanların qeyri-qanuni ixracına qarşı da mübarizə aparacaq.

Qeyd edək ki, Qırğızıstan ət və ət məhsullarına tələbat böyük olduğu üçün möhtəkirlər əhəlinin bu durumundan istifadə edərək qiymətləri vaxtaşırı artırmaqla daha çox pul qazanmaq istəyirlər.

Cəlilabadda əməliyyat: axtarılda olan şəxs saxlanıldı

Cəlilabad Rayon Polis Şöbəsinin və Dövlət Sərhəd Xidmətinin əməkdaşları tərəfindən birgə keçirilən əməliyyat-axtarış tədbirləri ilə axtarılda olan şəxs saxlanılıb.

Bu barədə Musavat.com-a Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) mətbuat xidmətinin regional qrupundan məlumat verilib.

Bildirilib ki, 1964-cü il təvəllüdü, əvvəllər məhkum olunan Həsənov Nəsim Qara oğlu istintaqa təhvil verilib. O, Cinayət Məcəlləsinin müxtəlif maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində axtarılda olub.

Aidiyyəti üzrə araşdırmalar davam etdirilir.

Kanala düşən yeni yetmədən 37 gündür xəbər yoxdur

Kanala düşən 16 yaşlı yeni yetmədən 37 gündür xəbər yoxdur. Hadisə Füzuli rayonunun Kərimbəyli kəndi ərazisində qeydə alınıb.

Nağızadə Nihat kanalın yanında oturan zaman ehtiyatsızlıqdan suya düşüb. Həmin anlar yaxınlıqda olan obyektin kamerasına düşüb. Valideynlər dərhal aidiyyəti qurumlara məlumat verib. Lakin yeni yetmə hələ də tapılmır.

Onun tapılması üçün kanalın suyu birgünlük dayandırılıb. Amma texniki səbəbdən axtarışları aparmaq mümkün olmayıb. Çarəsiz qalan ailə indi həmin kanalın suyunun yenidən dayandırılmasını, axtarışların aparılmasını istəyir.

İnsan alverçilərinin yeni üsulu: çinli qadınları Almaniya necə gətirirlər?

Almaniyada dərc olunan yeni hesabatda çinli qadınların qeyri-qanuni yollarla Avropaya gətirilərək fahişəliyə cəlb edildiyi üzə çıxarılıb.

Federal Cinayət İdarəsi (BKA) və Federal Polisin hazırladığı “2024 Qaçqınçılıq Cinayətləri Hesabatı”na əsasən, son bir il ərzində xüsusilə çinli qadınların hədəf alındığı yeni bir insan alveri metodu yayılmağa başlayıb.

Cinayətkar qruplar çinli qadınları əsasən Avropa İttifaqı ölkələrindən əldə edilən saxta sənədlərlə Almaniya gətirirlər. Bu sənədlər yaşamaq üçün keçərlidir, lakin iş icazəsi vermir. Bəziləri isə viza rejimi olmayan Balkan ölkələri kimi bölgələrdən gəlir. Yerli vasitəçilər Almaniya keçidi bu ölkələrdən təşkil edirlər.

Almaniyaya çatan qadınlar “müddətli ofislər” adlandırılan və gündəlik fahişəlik xidməti göstərilən evlərə yerləşdirilir. Şəbəkələrlə əlaqə şifrələnmiş mesajlaşma qrupları vasitəsilə qurulur. Qadınların adətən çinli olan “işəgötürənlərlə” guya razılaşma əsasında çalışdıqları təqdim olunur.

Qadınlar sığınacaq və qeyri-qanuni qalma şəraitini təmin edən şəbəkələrin nəzarəti altındadır. Onlar qazandıqları gəlirin 50 faizini bu qruplara verməyə məcbur olurlar. Bundan əlavə, qiymət təyin edilməsi, müştəri tapılması və mühasibat işləri tamamilə bu cinayətkar qrupların əlindədir.

Hesabatla görə, 2024-cü ildə Almaniya bu sahədəki insan alveri halları əvvəlki ilə müqayisədə 0,4 faiz artaraq 7 min 954-ə çatıb. Oturum qanunu çərçivəsində xaricilərin qeyri-qanuni gətirilməsi ilə bağlı 7 min 607 şübhəli müəyyən edilib ki, bu da 6,3 faizlik artım deməkdir. Bununla belə, Almaniya qeyri-qanuni miqrasiya hallarında azalma müşahidə olunub. Azalmanın əsas səbəbi kimi, Serbiyanın 2023-cü ilin oktyabrından etibarən sərhəd nəzarətini sərtləşdirməsi göstərilir. Qaynarinfo

Pezeşkian Azərbaycan haqda elə söz dedi ki... - "sensasiya olacaq"

İqtisadçı ekspert: "Azərbaycan bu layihədə daha aktiv iştirak edə bilərdi, əgər..."

Iran Prezidenti Məsud Pezeşkianın Azərbaycanla bağlı səsləndirdiyi son bəyanat həm regiondakı geopolitik balans, həm də iqtisadi maraqlar baxımından ciddi rezonans doğurub. Pezeşkian bildirib: "Şimal-Cənub dəhlizi tamamlanarsa, bizə sanksiya tətbiq edə bilməyəcəklər. Əgər mövcud üsullardan istifadə edərək İranın Şimal-Cənub dəhlizini açarsaq, Özbəkistan, Türkmənistan, Rusiya və Azərbaycan arasında yaranan biləcək nəqliyyat sensasiya olacaq, o zaman bizi sanksiyalara məruz qoymaq mümkün olmayacaq".

Bu açıqlama Tehran hakimiyyətinin Qərb sanksiyalarına qarşı iqtisadi müdafiə qalxanı kimi məhz Azərbaycan üzərindən keçən Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinə böyük ümid bəslədiyini göstərir. Söhbət Hind okeanından başlayıb Fars körfəzi, İran, Azərbaycan, Rusiya üzərindən Avropa bazarlarına çıxışı təmin edən global tranzit xəttindən gedir. Bu dəhliz yalnız İrana deyil, həm də Rusiyaya Qərb sanksiyalarından yayınmaq, Hindistan və Cənub-Şərqi Asiya bazarları ilə birbaşa əlaqə qurmaq imkanı verir.

Tehran yaxşı anlayır ki, dəhliz tam gücü ilə işə düşsə, Qərbın tətbiq etdiyi maliyyə və logistika məhdudiyyətləri böyük ölçüdə zəifləyəcək. Çünki bu yol sanksiyalara məruz qalmış ölkələr üçün alternativ ticarət arteriyasına çevriləcək. Burada əsas həlledici ölkə isə Azərbaycandır. Şimal-Cənub marşrutunun ən qısa və təhlükəsiz hissəsi məhz Azərbaycan ərazisindən keçir. Bakı artıq illərdir bu layihənin həyata keçirilməsində həm Rusiya, həm də İranla əməkdaşlıq edir, lakin Qərb və regiondakı digər güclərin maraqları səbəbindən proses ləngiyir.

Pezeşkianın bəyanatı göstərir ki, İran üçün bu dəhliz təkcə iqtisadi deyil, həm də siyasi xilas bileti kimi də-

yərləndirilir. Lakin məsələ burasındadır ki, dəhliz işə düşsə belə, Qərb İrana qarşı enerji ixracı, bank əməliyyatları, texnologiya transferi kimi sahələrdə sanksiyaları davam etdirəcək. Buna baxmayaraq, logistika və regional ticarət sahəsində Tehran ciddi nəfəs alma imkanı qazanacaq ki, bu da sanksiyaların təsirini azalda bilər.

Bu proses təkcə iqtisadi deyil, həm də siyasi ittifaqların xəritəsini dəyişdirə bilər. İran və Rusiya birgə sanksiyalarından yan keçməyə çalışacaq, Azərbaycan isə həm iqtisadi dividend, həm də geosiyasi manevr imkanlarını artıracaq. Pezeşkianın "sensasiya olacaq" sözləri əslində reallıqdan uzaq deyil, lakin bu sensasiyanın miqyası daha çox İranın iqtisadi nəfəs payı ilə məhdudlaşacaq.

İqtisadçı Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, ilk olaraq dəhlizin İran tərəfdən tamamlanması lazımdır, bunun üçün isə Rəşt-Asfara istiqamətində 250 km-ə yaxın yeni dəmir yolunun çəkilməsinə ehtiyac var: "Bu layihənin ən yaxşı halda 2027-ci ildə tamamlanması mümkündür. Hələlik işlər çox zəif gedir. Dəmir yolu xəttinin Rusiya tərəfindən maliyyələşməsi nəzərdə tutulurdu, lakin indi Rusiya əlavə vəsaitlərin tapılma-

sında ciddi problemlərlə üzləndir. Ona görə də düşünürəm ki, tez bir zamanda Fars körfəzindən - Bəndər-Abbas limanından Baltik dənizinə - Peterburqa qədər nəzərdə tutulan dəmir yolu inşa edilərək tamamlansın. Bu, ən azı bir neçə ilə başa gələcək.

Digər tərəfdən, sanksiyalardan yan keçməyə təkcə dəmir yolları mane olmur. Dəmir yolları olsaydı belə, İrana qarşı sanksiyalar davam edəcək. Çünki sanksiyaların ayrı funksiyası var. O, dəmir yollarının və kommunikasiyanın olub-olmamasından asılı deyil. Sanksiya ölkə və şirkətlərə tətbiq olunur. Onlar isə öz reputasiyalarını qorumaq üçün İranla ticarətdən vaz keçirlər. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, Pezeşkianın dediklərində müəyyən həqiqət o zaman olardı ki, İrandan normalaşma prosesi olsun və ölkə dünya iqtisadiyyatının tərkib hissəsi kimi fəaliyyət göstərsin. Və bunun nəticəsində də Şimal-Cənub dəhlizi vasitəsilə İranın baltik dənizinə Azərbaycan üzərindən çıxışı təmin edilsin. Bu halda dəhlizin İran iqtisadiyyatına müsbət təsiri ola bilər. Lakin dediyimiz kimi, dəmir yolunun çəkilməsi uzun vaxt aparacaq, digər tərəfdən inşa edilsə belə, şirkətlər və ölkələr sanksiyalara görə İranla ticarət əlaqələrindən çəkinəcəklər".

İqtisadçı bildirir ki, İranın əsas ticarət tərəfdaşları Çin və Rusiyadır. Onun sözlərinə görə, Çin üçün dəmir yolunun xüsusi

si əhəmiyyəti yoxdur: "O, Fars körfəzi vasitəsilə gəmilərlə ticarət edir. Rusiyanın isə Xəzər dənizi üzərindən kiçik gəmilərlə ticarət etməsi mümkündür. Bu dəmir yolunun Azərbaycan üçün xeyri o zaman olacaq ki, həm Rusiyada, həm də İranda normalaşma prosesi olsun. İran və Rusiya üzərindən sanksiyalar götürüldəndən və onlar dünya iqtisadiyyatına qayıdandan sonra Azərbaycan Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin əsas körpüsünə çevriləcək, İran Şimali Avropa ölkələrinə çıxış əldə edəcək. Bu isə indiki şəraitdə, konfigurasiyada real görünür."

"Qarabağda konsulluq açma bilərik" - Türkiyə səfiri

Birol Akgün

Azərbaycanın qərarı ilə Şuşada və ya Qarabağda istənilən şəhərdə konsulluq açmağa hazırıq.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu APA-ya müsahibəsində Türkiyənin Azərbaycandakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Birol Akgün bildirib.

"Şuşada Türkiyə konsulluğunun açılması ilə əlaqədar 2021-ci ildə müraciətimiz olub. Amma hələ Şuşada heç bir ölkənin konsulluğu yoxdur. Bu, Azərbaycanın suveren hüquqları çərçivəsində verəcəyi bir qərardır. Biz Azərbaycanın qərarı ilə Şuşada və ya Qarabağda istənilən şəhərdə konsulluq açmağa hazırıq", - deyər səfir qeyd edib.

"Şəhid ailəsinə qarşı məmur zorakılığı" - Binəqədidə dəhşətli olay

"Biz şəhid ailəsiyik, amma Binəqədi rayonunda bizə edilən davranış insanlıqdan kənardır. Bu, təkcə bizə yox, bütün Azərbaycan xalqına hörmətsizlikdir", - deyər şəhid bacısı İlkanə Yusifova Musavat.com-a müraciətində bildirib.

Redaksiyamıza daxil olan şikayət məktubunda şəhid ailəsinə qarşı Binəqədi rayonunda baş vermiş məmur özbaşınalığı barədə dəhşətli faktlar qeyd olunub.

"Qapımızı təpiklə sındırıb evə girdilər"

İlkanə Yusifovanın sözlərinə görə, ailə üzvləri şəxsi vəsaitləri hesabına Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, 103-cü binada yerləşən mənzillərində təmir işləri apararkən, ərazi üzrə Mənzil İstismar İdarəsinin (Mİİ) kuratoru olan Rüşad adlı şəxs heç bir rəsmi xəbərdarlıq və məhkəmə qərar olmadan mənzilin qapısını zorla sındıraraq içəri daxil olub.

"Bu şəxs qardaşımı təhqir etdi, "qoduq" adlandırdı, polis çağırmaqla hədələdi. Daha sonra isə onu qanunsuz olaraq 3 saat ərzində 7-ci Polis Bölməsinə apardırdı. Mən telefonla danışanda mənə də təhdid etdi. Hadisənin məqsədi sanki bizi aşağılamaq və əlavə konflikt yaratmaq idi".

"Anamın təzyiqi qalxdı, övladlarım ağladı"

Şikayətçinin sözlərinə görə, hadisə baş verən vaxt özü anasını Qəbələyə aparıbmiş: "Bu xəbərləri eşidən kimi dərhal Bakıya qayıtdım. Anam bu xəbəri eşidəndən sonra stressdən təzyiqi və şəkəri kəskin qalxdı, sağlamlığı təhlükə altına düşdü. Övladların isə hadisəni eşidib ağladı, psixoloji sarsıntı keçirdilər".

"Bizi evimizdə yaşamağa qoymurlar"

İlkanə Yusifova əlavə edib ki, mənzili 2022-ci ilin fevralında alıblar. Lakin binanın baxımsızlığı səbəbindən evdə kif göbələyi, rütubət və antisantitariya hökm sürdüyündən orada yaşamaıblar.

"İndi öz hesabımıza təmir edirik ki, yayda nəhayət öz evimizdə qala bilək. Amma bu olanlardan sonra həm vaxtımız getdi, həm də əlavə xərclərlə üzləşdik".

"Bu, bütün şəhid ailələrinə qarşı hörmətsizlikdir"

Şikayətçi baş verənləri təkcə öz ailəsinə deyil, bütün şəhid ailələrinə və Azərbaycan xalqına qarşı hörmətsizlik kimi qiymətləndirir: "Biz heç vaxt heç kimdən yardım istəməmişik. Amma bu dəfə ailəmizə qarşı edilən haqsızlıq bizi sükuta vadar etmədi. Şəxsi əmlakımıza ziyan vuruldu, qardaşım qanunsuz saxlanıldı, anamın sağlamlığı pozuldu. Biz həm maddi, həm də mənəvi zərərə məruz qaldıq".

İlkanə Yusifova Prezidentə müraciət edərək məsul şəxslərin cəzalandırılmasını, dəymiş ziyanın ödənilməsinə və hüquqlarının bərpa olunmasına tələb edib: "Sizin mərhəmətinizə və ədalətinizə güvənirik. Bu haqsızlığın cavabsız qalmayacağına inanırıq".

Məsələ ilə bağlı Binəqədi Rayon Mənzil İstismar İdarəsinin mövqeyini öyrənməyə çalışdıq. Lakin zənglərimiz cavabsız qaldı.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Sahibə Qafarova Cenevrədə Matviyenko ilə görüşmədi

Rusiyalı spikerin çıxışı zamanı zalı tərk edənlər arasında Azərbaycan nümayəndə heyəti olubmu?

Cenevrədə keçirilən Parlament Sədrlərinin 6-cı Dünya Konfransında və Parlamentlərarası İttifaqın Qadın Parlament Sədrlərinin 15-ci Sammiti başa çatıb. Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova da tədbirdə iştirak edib.

Musavat.com xəbər verir ki, işgüzar səfəri çərçivəsində spiker İrlandiya Parlamenti Nümayəndələr Palatasının sədri Verona Mörfi və Moldova Parlamentinin sədri İqor Qrosu ilə görüşlər keçirib.

Verona Mörfi ilə görüşdə parlamentlərin beynəlxalq fəaliyyətinin, parlament diplomatiyasının əhəmiyyəti qeyd olunub.

Bildirilib ki, Parlamentlərarası İttifaqın tədbirləri parlamentlərin həm xalqlar arasında əlaqələrin gücləndirilməsi, həm də global səviyyədə bütün ölkələri, xalqları narahat edən çağırışların, problemlərin həllində birgə işləməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Söhbət zamanı Azərbaycan və İrlandiya parlamentləri arasında əlaqələrin daha da gücləndirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Görüşdə parlamentlərarası dostluq qruplarının qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi baxımından əhəmiyyəti qeyd olunub və gələcəkdə bu əlaqələrin daha da gücləndirilməsinə dair qarşılıqlı niyyət ifadə olunub.

Moldova Parlamentinin sədri ilə görüşdə isə ölkələrimiz arasında münasibətlərin yüksək səviyyəsindən məmnunluq ifadə olunub. Azərbaycan və Moldovanın beynəlxalq təşkilatlarda bir-birinə qarşılıqlı dəstəyi qeyd edilib.

Söhbət zamanı parlamentlər arasında əlaqələrin ölkələrimiz arasında münasibətlərin mühüm bir istiqamətini təşkil etdiyi qeyd olunaraq, bu gün parlamentlərimiz arasında həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda formalaşmış əlaqələrin yüksək səviyyəsi təqdir edilib. Parlamentlərimizdə fəaliyyət göstərən dostluq qruplarının, müxtəlif nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərinin xüsusi əhəmiyyəti qeyd olunub.

Milli Məclis sədrinin Qazaxıstan Respublikası Parlamenti Məclisinin sədri Yerlan Koşanov, Kot-d'İvuar Respublikası Milli Assambleyasının sədri Adama Bik-togo ilə görüşləri də olub.

Görüşlərdə parlamentlərimiz arasında münasibətlərə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Tədbirdə Rusiya Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko da iştirak edib.

Matviyenko çıxış edərkən isə bir sıra nümayəndə heyəti nümayişkeranə şəkildə zalı tərk edib. İştirakçılar Rusiya rəsmisinin çıxışını dinləmək əvəzinə, zalı tərk etməyi üstün tutublar. Onlar bununla Rusiyanın fəaliyyətinə qarşı mövqelərini nümayiş etdiriblər. Azərbaycan nümayəndə heyətinin zalı tərk edib-etmədiyi haqda bilgi yoxdur.

Maraqlı mövzulardan biri Milli Məclis sədri ilə Rusiya yuxarı palatasının sədri arasında ikitərəfli görüşün olub-olması ilə bağlı idi. Bəllidir ki, məlum təyyarə olayından sonra iki ölkə arasında gərginlik yaranıb, son günlər isə yenidən artıb. Göründüyü kimi, S.Qafarova Matviyenko ilə görüşməyib.

Yada salmaq ki, son olaraq bu ilin mart ayında Milli Məclisin sədri ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Valentina Matviyenko ilə görüşüb. Həmin görüşdə Valentina Matviyenko Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova ya Rusiya Federasiyasının "Dostluq" ordenini təqdim edib.

Azərbaycanın Ukrayna ilə qaz əməkdaşlığına dair atdığı son addım Kreml çevrələrində açıq qıcıq yaradıb. Ukraynanın "Naftogaz" şirkəti ilə SOCAR arasında imzalanan ilk qaz alqı-satqısı müqaviləsi həm enerji bazarında yeni səhifə açır, həm də Azərbaycanın müstəqil siyasət yürütmək əzmini göstərir. Lakin Moskva bu addımı "dostluğa xəyanət" kimi təqdim etməyə çalışır.

Azərbaycana inanılmaz hədə - həddi aşanlara yerini göstərmək zamanı

Azər Həsərat: "Ukraynaya əcəb edib qaz satırıq, Rusiyadan icazə almalıyıq?.."

Rus hərbi blogeri Kirill Fedorov SOCAR-ın Ukrayna ilə sazişini şərh edərkən Azərbaycanın Rusiya üçün "daha bir dost olmayan dövlət" statusuna yaxınlaşdığını bildirib.

"Two Majors" Telegram kanalı isə əlavə edib ki, Ukrayna əvvəllər ABŞ-dan aldığı maye qazı Yunanıstanda yenidən qazlaşdıraraq "Transbalkan" marşrutu ilə idxal etməyi planlaşdırırdı, indi isə SOCAR-ın prosesdə aktiv iştirakı Moskvanı narahat edib.

Ancaq ən sərt və açıq təhdid Kremlin tanınmış təbliğatçılarından biri - iqtisadçı və politoloq Mixail Xazindən gəlib. O, Azərbaycana qarşı həyasız şəkildə hədələr səsləndirib: "Azərbaycanda cəmi iki elektrik stansiyası var. Bunları asanlıqla sıradan çıxarmaq olar. Onda ölkə sadəcə olaraq 18-ci əsrdə olacaq". Xazin bununla kifayətlənməyərək, Azərbaycanın guya İrana qarşı "intrigalarda" Qərbin sifarişi ilə iştirak etdiyini iddia edib.

Bu, təkəcə bir fərdin dili ilə deyilən söz deyil - bu, Moskvanın klassik "ayı siyasəti"nin açıq nümunəsidir. Kreml uzun illərdir qonşularına qarşı enerji infrastrukturunu hədəfə alan təzyiq metodlarından istifadə edir. Ukrayna qaz böhranı (2006, 2009), Baltik ölkələrinə qarşı neft məhsulları embargosu, Gürcüstana qarşı enerji blokadası - bunların hamısı eyni məktəbin "dərsləridir". İndi isə həmin təhdid dili Azərbaycana qarşı səsləndirilir.

Rusiyanın bu tip şantajları yeni deyil. Tarix göstərir ki, Moskva əvvəlcə iqtisadi asılılıq yaradır, sonra isə bu asılılıqdan siyasəti təsir aləti kimi istifadə edir. Azərbaycana qarşı "elektrik stansiyalarını vurmaq" kimi

açıq-aşkar dövlət terrorunu xatırladan bəyanatlar isə artıq həddi aşmaq deməkdir. Bu, nə diplomatiya, nə də müttəfiqlik anlayışına sığır - bu, ancaq və ancaq imperial təfəkkürün təzahürüdür.

Azərbaycan belə təhdidlər qarşısında susmamalıdır. Çünki ayının dişi vaxtında sındırılmasa, o, gec-tez hücumla keçəcək. Enerji şantajı metodları keçmişdə necə uğursuz olubsa, bu gün də uğursuz olacaq. Azərbaycanın enerji siyasəti milli maraqlara, bazar iqtisadiyyatına və geosiyasi balans prinsiplərinə əsaslanır.

Moskva anlamalıdır ki, XXI əsrdə "18-ci əsrə qaytarmaq" hədəsi artıq keçmir. Azərbaycan öz enerji müstəqilliyini qorumaq üçün kifayət qədər siyasi iradəyə, iqtisadi gücə və beynəlxalq tərəfdaşlara malikdir. Xazin kimilərinin dilindən səslənən hədə-qorxular isə yalnız bir həqiqəti təsdiqləyir: Kreml müstəqil siyasət yürüdən Azərbaycana tab gətirə bilmir.

Siyasi şərhçi Azər Həsərat "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, Rusiya təcavüzkar olduğunu hər addımda və hər an hiss etdirməyə çalışır. Onun sözlərinə görə, rusiyalı politoloqların belə açıqlamaları artıq təəccüblü deyil: "Ümumiyyətlə, bu dövlətin mahiyyəti təcavüzkarlıq üzərindədir. Rusiyanın vətəndaşları da, siyasi xadimləri də, ayrı-ayrı söz sahibləri də ona uyğun danışır və davranır. Bu baxımdan rusiyalı blogerlərin, siyasi şərhçilərin belə çıxışları bizi təəccübləndirmir. Biz o zaman təəccüblənərdik ki, Rusiya qonşulara münasibətdə sülhpərvər mövqedən çıxış etsin.

Rusiyadan gözləntilər isə təcavüzkarlıqdır. Çünki öz başında çanağın partlavəhşi mahiyyəti olan qanlı

imperiyadır. Rusiya heç vaxt qonşuların seçimlərinə hörmət etmək istəmir. Bunu, ümumiyyətlə, ağillara gətirmirlər. Hələ də düşünürlər ki, Azərbaycan və digər qonşu dövlətlər Rusiyanın işğalı, istilası altındadır. Düşünürlər ki, biz onlardan icazə alıb addım atmalıyıq. Kobud şəkildə desək, qanmırlar ki, müstəqil, suveren dövlətlər üçüncü tərəflərlə münasibət qurarkən Rusiyadan icazə almağa borclu deyil. Rusiya bizim başımızın ağası heç deyil. Təəssüf ki, bunu qanmaq istəyirlər, lakin qandıracağıq.

Biz buna qədər də Rusiyanı qandırdıq ki, Ermənistanla birgə işğal etdiyi Qarabağdan çıxıb getməlidir və getdi. Bundan sonra da Rusiyaya yerdə qalan məsələləri qandıracağıq. Azərbaycan kimi görünə bilər. Lakin unutmasınlar ki, ölkəmiz öz ayaqları üzərində durmağı bacaran, öz iradəsi ilə hərəkət edən, özünə hörmət qoyan ləyaqətli bir dövlətdir. Bu dəyərləri Rusiyanın başında duranlar anlamazlar. Çünki onlarda bu cür dövlət əxlaqı və ədəbi yoxdur. Olsaydı, bu cür təcavüzkarlıqla üzərimizə gəlməyə cəhd etməzdilər".

A.Həsərat deyib ki, Rusiya ölkə daxilində respublikaların gücünü küçüməməlidir: "Azərbaycanı vurmaq Rusiyanın öz başında çanağın partlavəhşi mahiyyəti olan qanlı

başda olmaqla, Şimali Qafqazın respublikaları onsuz da müstəqilliyə can atırlar. Və artıq son zamanlar açıq şəkildə bəyan edirlər ki, Rusiya Azərbaycana qarşı təcavüzkarlığa yol verərsə, Rusiya əsgəri Azərbaycana çatmadan ölkə daxilində məhv ediləcək. Yeni onlar Dağıstanı, Çeçenistanı, İnquşetiyanı, bütövlükdə Şimali Qafqazı keçə bilməyəcəklər.

Faktiki olaraq Rusiya ilə Azərbaycan qonşu deyil. Baxmayaraq ki, Dağıstan Respublikası Rusiyanın tərkibindədir, artıq Rusiya Dağıstanda demək olar ki, yoxdur. Rus milləti oranı tərk edib. SSRİ dağılanda Dağıstanda əhalinin 25 faizi rus idi, hazırda orada onların sayı 2 faizdir. Eyni şeyi Çeçenistan, İnquşetiya haqqında da demək olar. Çünki Şimali Qafqaz rus və Rusiya torpağı deyil. Belə vəziyyətdə olan dövlət Azərbaycanı vurmaq deyil, əksinə, Azərbaycanın rəğbətini qazanmaq haqqında düşünməlidir.

Ukraynaya əcəb edib qaz satırıq, Rusiyadan icazə almalıyıq? Siz kimsiniz ki? O dövrlər bitdi. Biz artıq müstəqil, suveren dövlətik. Kiminlə necə münasibət qurmağı da özümüz müəyyən edirik. Bunu Kreml tez anlasa, yaxşı olar. Rusiya hazırda SSRİ-nin getdiyi yərə təmtəraqqla gedir".

□ **Sahabə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Revanşistlərə “od vuran” yanğınlar - ermənilər yenə “havaya” girdilər

Haylar indi də təbiət hadisəsindən Azərbaycana iftira yağdırmaq üçün istifadə etməyə çalışırlar

Ağdam, Xocalı, Xocavənd, Füzuli, Ağdərə rayonlarında mürəkkəb relyefli dağlıq ərazidə baş vermiş yanğınlar, yaxud təbiət hadisəsi ermənilərə gülünc bəhanə verib. Erməni KİV-lər yanğınlarla bağlı “narahat” olub, “artsax” dərdi çəkməyə başlayıblar.

Misal üçün, nys.az yazıb ki, guya son bir həftə ərzində mifik “artsax respublikası”nın “şərq sərhəd zonası”nda baş vermiş yanğınlar nəticəsində 100-ə yaxın tarix və mədəniyyət abidəsi təhlükə altındadır. Qaçıb İrəvanda otursan, Qarabağdakı “abidə”lərin təəssübünü çəkənsən, buna ancaq absurd bir tamaşa demək olar.

Saytın yaydığı dezinformasiyada, üstəlik, utanmazcasına Bakıdan “beynəlxalq hüquq və mədəni irsin qorunmasına dair konvensiyalar” əsasında tələblər irəli sürülür. “Beynəlxalq strukturlar və ixtisaslaşmış təşkilatlar öz mandatı çərçivəsində mövcud vəziyyəti düzgün qiymətləndirməli və artsaxın mədəni irsinin qorunması üçün təsirli addımlar atmalıdırlar”, - sırtıqcasına bildirilir.

Paşinyan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığı halda, erməni mediası niyə onlara aid olmayan ərazilər haqda bu cür cəfəng şeylər yazır, gündəmə gətirir, “artsax-artsax” deyər car çəkirlər?

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov hesab edir ki, ermənilər hələ də Qarabağda heç bir hüquqlarının olmadığını anlamırlar: “Son günlər Ağdam, Xocalı, Xocavənd, Füzuli və Ağdərə rayonlarında baş verən təbii yanğınlar Ermənistan mətbuatında yenidən əsassız və manipulyativ kampaniyaların alətinə çevrilib. Halbuki yanğınların əksəriyyəti mürəkkəb relyefli, uzun illər mina və silah qalıqları ilə çirklənmiş, 30 ilə yaxın nəzarətsiz qalmış ərazilərdə baş verib. Lakin erməni KİV-ləri bu hadisələri bilərəkdən siyasiləşdirərək, “mədəni irsin məhv edilməsi”, “artsax sərhədləri” və saxta “erməni abidələri” haqqında uydurmalar yaymağa başlayıblar.

Maraqlıdır, kimə və nəyə əsaslanaraq bu cür əsassız tələblər irəli sürülür? Ermənilər hələ də anlamırlar ki, nə Qarabağda, nə də onun bir qarşısında onlara aid heç bir suverenlik və ya mədəni irs

hüququ yoxdur. Bu torpaqlar Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisidir və artıq ölkəmiz tərəfindən tam nəzarət altına alınıb. Ermənistanın öz baş nazirinin - Paşinyan hökumətinin - Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığı bir vaxtda, erməni cəmiyyətində revanşist dairələrin hələ də “artsax” xülyalarına qapılması nə ilə izah oluna bilər?

Ən təəccüblüsü isə budur ki, bu gün Azərbaycanı “erməni irsini dağıtmaqda” ittiham edən həmin çevrələr, dünən Qərbi Azərbaycanda və Qarabağda yüzlərlə azərbaycanlı məscidini, qəbiristanlığını, tarixi abidəsini yerlə-yeksan edən qüvvələrdir. İrəvandan tutmuş Göyçə və Zəngəzura qədər olan ərazilərdə azərbaycanlılara məxsus yaşayış məntəqələri ya tamamilə yox edilib, ya da izləri silinib. Yalnız Şuşada ermənilər tərəfindən donuz saxlanılan məscid faktı belə onların “mədəni irsə hörmət” haqqında danışmağa heç bir haqqının olmadığını açıq göstərir. Hərbi cinayətlər və vandalizm aktları ilə dolu bir keçmişə malik toplumun hansısa “beynəlxalq konvensiyalara” istinad edərək tələblər irəli sürməsi absurddur və əslində beynəlxalq ictimaiyyətin gözündə etibarsızlıq yaradır.

Əgər doğrudan da Ermənistan rəhbərliyi sülhə meyillirdisə və bölgədə sabitlik istəyirsə, ilk növbədə daxildə revanşist düşüncə tərzinin kökünü kəsməlidir. Çünki hazırkı vəziyyətdə Ermənistan daxilində güclü şəkildə fəallaşan revanşist qüvvələr ictimai rəyə demaqoji mesajlar verərək sülh deyil, qarşıdurma üçün zəmin hazırlayırlar. Bu dairələr hələ də Azərbaycanın hüquqi və ərazi üstünlüyünü qəbul etmək istəmir,

keçmiş işğal dövründəki ayrıcalıqlara qayıtmaq xülyası ilə yaşayırlar. Halbuki reallıq tamamilə fərqlidir: Azərbaycan 2020-ci ildə suverenliyini bərpa edib və istənilən provokativ ritorika yalnız Ermənistanın özünə zərər vuracaq. Ermənistan cəmiyyətində “yanğın”, “mədəni irs” və “artsax sərhədləri” kimi yalanlar ətrafında aparılan təbliğat heç bir hüquqi və mənəvi əsas daşımır. Əgər bu ölkə regionda sülh və əməkdaşlıq istəyirsə, o zaman həm öz revanşistlərini susdurmalı, həm də tarixi reallıqları qəbul etməlidir. Azərbaycanın isə öz torpağında baş verən hər bir hadisəyə reaksiya vermək və təbii hadisələrini idarə etmək hüququ suveren bir dövlət kimi danılmazdır. Ermənilər bu reallığı nə qədər tez dərk etsələr, region bir o qədər tez normallaşar”.

Milli Cəbhə Partiyası sədrinin müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə bu yanğınları təbii bir proses kimi qəbul edir: “Son günlər Qarabağın müxtəlif bölgələrində lokal yanğınlar müşahidə olunub. Bu, nəinki Azərbaycan, həm də Türkiyə və Yunanıstan kimi ölkələrdə baş verən genişmiqyaslı meşə yanğınları fonunda təbii proses kimi qiymətləndirilə bilər. Lakin erməni revanşist dairələri bu hadisələri öz çirkin məqsədləri üçün istifadə edərək guya “qədim erməni irsinin məhv edilməsi” barədə təbliğat aparırlar. Halbuki Qarabağda yerləşən qədim xristian abidələri ermənilərə deyil, Qafqaz Albaniyasına məxsusdur.

Ermənistanda Revanşist Qüvvələrin aktivliyi göz qabağındadır. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Qarabağı da əhatə edən şəkildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığına bəyan

etməyə çalışır. Əgər Paşinyan rəsmi açıqlamalarında Qarabağa bağlı iddialara son qoyulduğunu desə də, praktikada biz əksini görürük. Əgər Ermənistan doğrudan da Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyırsa, ölkə daxilində anti-Azərbaycan təbliğatın qarşısını qətiyyətlə almalıdır. Bu baş vermirsə, demək, Paşinyan özü də revanşist qüvvələrin fəaliyyətinə göz yumur və müəyyən maraqları bölüşür. Azərbaycan sülh prosesinə hazır olduğunu dəfələrlə nümayiş etdirib və kifayət qədər siyasi iradə ortaya qoyub. Lakin Ermənistanın təbliğat siyasəti davam edərsə, Azərbaycan aşağıdakı istiqamətlərdə fəaliyyətini gücləndirməlidir:

Qərbi Azərbaycanda vandalizm faktlarını beynəlxalq gündəmədə saxlamaq; Qarabağdakı alban xristian abidələrinin mənsəyini elmi faktlarla sübut etmək və beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmaq; Erməni revanşizminə qarşı ictimai diplomatiya və beynəlxalq mediada kampaniyaları gücləndirmək.

Qarabağda baş verən yanğınların erməni revanşist dairələri tərəfindən “erməni irsinin məhv edilməsi” kimi təqdim olunması Ermənistanın sülh prosesinə səmimi yanaşmadığını açıq göstərir. Əgər Ermənistan həqiqətən sülh və normal qonşuluq münasibətləri is-

Azərbaycan diaspor rəhbəri niyə axtarısa verilib? - təfərrüat

Ötən gün Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) bazasında “Azərbaycan-Ural” ictimai təşkilatının və Yekaterinburqdakı Azərbaycan diasporunun rəhbəri Şahin Şıxlinski axtarısa verildiyi barədə məlumat dərc edilib. Ənənəvi olaraq məlumat bazasında Şıxlinski hansı “cinayət” üzrə axtarısa verildiyi qeyd olunmayıb. Onun Cinayət Məcəlləsinin maddəsi üzrə axtarıldığı bildirilib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Yekaterinburq məhkəməsinə Şahin Şıxlinski oğlu Mutvəli Şıxlinski barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. O, hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı zorakılıq etməkdə ittiham olunur.

M.Şıxlinskiyə həbsinə səbəb iyulun 1-də “Bakı Plaza” yaxınlığında baş vermiş hadisə olub. O zaman Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşları M.Şıxlinskiyə idarə etdiyi avtomobildə hücum ediblər. M.Şıxlinski məhkəmədə bildirib ki, onun sağ tərəfində olan güc strukturu əməkdaşını görməyib və baş verənlərə görə təəssüf edir. Həmin hadisə zamanı avtomobildə olan Şahin Şıxlinski saxlanılıb və daha sonra sərbəst buraxılıb.

Musavat.com Modern.az-a istinadən xəbər verir ki, Şahin Şıxlinskiyə qarşı Rusiya Cinayət Məcəlləsinin iki maddəsi üzrə cinayət işi açılıb.

O, Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 318-ci maddəsi (hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı zor təbii) və 105-ci maddəsinin 2-ci hissəsi (qəsdən adam öldürmə) ilə axtarısa verilib.

Məlumata görə, Cinayət Məcəlləsinin 318-ci maddəsi ilə işin başlanmasına səbəb iyulun əvvəlində “Bakı Plaza”nın yaxınlığında baş vermiş insident olub. “Kommersant” nəşrinin Ural bölməsi qeyd edir ki, Şahin Şıxlinskiyə də həmin hadisədə guya rolu olub. Qeyd edək ki, iyulun 30-da Sverdlovsk məhkəməsi Mutvəli Şıxlinskiyə həbs-qətimkan tədbirinin yumşaldılması barədə şikayətini təmin etməyib və birinci instansiya məhkəməsinin qərarını dəyişməz saxlayıb.

Bundan əlavə, nəşr qeyd edir ki, hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları Şahin Şıxlinskiyə 2001-2011-ci illərdə baş verdiyi iddia olunan “qətl hadisələri”ndə iştirak etdiyini düşünür. Xatırladaq ki, iyunun 27-si səhər saatlarında Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidməti sözügedən hadisələrə görə Yekaterinburq şəhərində azərbaycanlıların yaşadığı evlərə basqın edib. Hadisə zamanı 2 azərbaycanlı öldürülüb, bir neçə nəfər saxlanılıb.

təyirsə, ilk növbədə daxildə anti-Azərbaycan təbliğatı son qoymalı və revanşist qüvvələrin fəaliyyətinə qadağa qoymalıdır”.

Siyasi ekspert Züriyə Qarayevanın fikrincə, son günlər Ağdam, Xocalı, Xocavənd, Füzuli və Ağdərə rayonlarının dağlıq relyefə malik sahələrində baş vermiş yanğınlar erməni mediasının əsassız iddialarına yeni bəhanə verib: “Təbii səbəblərdən qaynaqlanan bu yanğınlar barədə yayılan məlumatlarda, xüsusilə Ermənistan KİV-lərində, “narahatlıq” görüntüsü yaradılmağa çalışılır. Onlar bu hadisəni yenidən uydurma “artsax” məsələsinə bağlayaraq, guya “şərq sərhəd zonasında” yerləşən 100-ə yaxın tarix və mədəniyyət abidəsinin təhlükədə olduğunu iddia edirlər. Reallıqda isə bu iddialar həm hüquqi, həm də siyasi baxımdan tam əsassızdır. Azərbaycanın suveren ərazilərində baş verən hadisələrə İrəvanda oturan revanşist qrupların müdaxilə etməyə çalışması qeyri-ciddilikdən başqa bir şey deyil. Bu cür çıxışlar bir daha göstərir ki, bəzi dairələr hələ də

keçmiş separatçı xəyallardan ayrılmmaq istəmir və sülh prosesinə zərbə vurmağa yönəlmiş təxribat xarakterli ritorikadan əl çəkməyiblər. Bütün bunlarla yanaşı, erməni tərəfi utanmazcasına beynəlxalq hüquqa və mədəni irsin qorunması haqqında konvensiyalara istinad edərək Azərbaycana qarşı əsassız tələblər irəli sürür. Halbuki Azərbaycan bu gün ərazilərində mövcud olan bütün tarix və mədəniyyət abidələrini qorumaq, bərpa etmək və gələcək nəsillərə ötürmək üçün ardıcıl və sistemli addımlar atır.

Ermənilərin Qarabağda törətdikləri vandalizm aktları isə bu gün sənədlərlə sübut olunmuş reallıqdır. Bu iddiaların məqsədi həm beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaq, həm də öz daxildə populist və revanşist əhval-ruhiyyəni diri saxlamaqdır. Ermənistan rəhbərliyi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığına bəyan etdiyi halda, erməni mediasının bu cür əsassız və təxribatçı ritorikası sülh prosesinə ziddir və gələcək normal qonşuluq münasibətləri üçün ciddi maneədir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

“BBC Azərbaycanca” Azərbaycan əleyhinə geniş material dərc edib. Orada deyilir ki, guya enerji maraqlarına görə Avropa İttifaqı Azərbaycanda “siyasi həbslərə göz yumur”.

Məqalədə habelə qeyd olunur ki, Azərbaycan və Avropa ölkələri arasında münasibətlərdə yeni mərhələ 2022-ci ilin iyulunda, Avropa Komissiyasının sədri Ursula von der Leyen Azərbaycanı “Rusiya təbii yanacaqlarından imtina etmək söylərində əsas tərəfdaş” elan etdikdən sonra başlayıb. Bildirilir ki, ötən ilin dekabrında Avropa Parlamenti “bu problemləri etiraf edərək” Avropa Komissiyasını Azərbaycana qarşı şəxsi sanksiyalar tətbiq etməyə və “Azərbaycan qazının idxalından asılılığa son qoymağa” çağırıb. Lakin Avropa Parlamentinin qətnamələri tövsiyə xarakteri daşıyır və ittifaqın beynəlxalq siyasətinə cavabdeh olan memurların öhdəsinə heç nə qoymur.

“Azərbaycan müxalifətləri narazıdırlar ki, insan haqlarının və demokratiyanın qorunmasını Avropa İttifaqının strateji maraq və vəzifəsi kimi bəyan edən Avropa rəsmiləri Azərbaycana gələndə bunu istisna edirlər”, - deyə Brüssel tənqid olunur.

Aİ miqyasında qaz idxalında Azərbaycanın payı cüzi, 4,3 faiz olaraq qalır. Amma Cənub Qaz Dəhlizi ilə Azərbaycanı qoşulan ittifaq ölkələrində vəziyyət fərqlidir. Bolqarıstan qazın təqribən 40 faizini, Yunanıstan və İtaliya isə 15 faizdən çoxunu bu dəhliz vasitəsilə alır.

Adı açıqlanmayan avropalı diplomat BBC ilə söhbətində deyib: “Azərbaycan indi xarici təzyiqlər baxımından olduqca rahat vəziyyətdədir. Mən Avropanı Azərbaycana, “biz artıq sizin qazınızı alma-yacağımız” deyə bilən vahid bir qüvvə kimi görmürəm. Çünki italyanlar, yunanlar, Balkan ölkələri yenə deyəcəklər: “Yox, biz bacarmırıq, bizə Azərbaycan qazı lazımdır”. Belə olan halda Avropanın Azərbaycana ciddi təzyiq rıçaqları yoxdur”.

Bu iddiaları azərbaycanlı analitiklər bölüşürmü?

“Son günlər bəzi Qərb media qurumlarında, o cümlədən “BBC Azərbaycanca”da ölkəmizə qarşı qərəzli və əsassız iddiaların yer aldığı materiallar dərc olunub. Bu yazılarda Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında enerji əməkdaşlığı fonunda insan haqları ilə bağlı manipulyativ fikirlər irəli sürülür. Lakin reallıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycan demokratik inkişaf yolunu seçmiş, daxili sabitlik və tərəqqi ilə fərqlənən bir dövlətdir”.

Bu fikirləri **deputat Kamran Bayramov** “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib.

Britaniya nəşri də Azərbaycana böhtan atdı - Bakıdan sərt reaksiya

Kamran Bayramov: “Bu cəhdlər nəticə verməyəcək, çünki...”
Sona Əliyeva: “Bunlar Qərbin radikal və marginal kəsimidir”

Onun sözlərinə görə, “BBC Azərbaycanca”nın qərəzli məqaləsi bir daha göstərir ki, bəzi beynəlxalq media resursları Azərbaycana qarşı sifarişli kampaniyalar aparır: “Bu cür yazıların əsas məqsədi ölkəmizin beynəlxalq nüfuzuna zərbə vurmaq, Azərbaycanın Avropa ilə artan enerji əməkdaşlığını kölgələməkdir. Amma bu cəhdlər tamamilə nəticəsiz qalacaq. Azərbaycan bu gün təkcə regionun deyil, Avropanın da enerji təhlükəsizliyində əsas aktarlardan biridir və bu mövqə əslində ölkəmizin güclənən siyasi çəkisinin göstəricisidir. Məqalədəki iddialar realılıqla uzlaşmır və ölkəmizin daxili işlərinə müdaxilə cəhdidir. Azərbaycan öz daxili sabitliyini, hüquqi sistemi və ictimai-siyasi sabitliyi təmin etmiş dövlətdir. Burada insan hüquqlarının qorunması, azad söz və fikir azadlığı konstitusiyaya ilə təsbit olunub və praktiki şəkildə təmin olunur. Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji əməkdaşlığı qarşılıqlı maraqlara əsaslanır və bu münasibətlər uzunmüddətli strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır. Bu əməkdaşlığı insan hüquqları ilə bağlamağa çalışmaq regionda güclənən Azərbaycanın mövqeyini zəiflətməyə yönəlmiş cəhddir”.

Deputat qeyd edib ki, Azərbaycana qarşı edilən tənqidlər siyasi məqsəddir: “Bu gün ölkəmizdə demokratik təsisatların möhkəmlənməsi, hüquq-mühafizə sahəsində islahatların davam etməsi fonunda səsləndirilən iddialar realılıqdan uzaq və qərəzlidir. Azərbaycan dövlətinin əsas prioritetlərindən biri in-

san hüquq və azadlıqlarının qorunmasıdır. Bu sahədə atılan addımlar göz qabağında və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də etiraf olunmaqdadır. Azərbaycanda hüquqi sistem müstəqildir və hər bir vətəndaşın hüquqlarının pozulması ilə bağlı məsələ yalnız hüquqi müstəvidə araşdırılır. Qanun qarşısında bərabərlik prinsipi ölkədə fəaliyyət göstərən bütün vətəndaşlara, o cümlədən özünü “müxalifətçi” adlandıran şəxslərə də aiddir. Müxalifət adından səslənən bu cür iddialar realılıqdan uzaq, subyektiv və məqsədli təxribat xarakteri daşıyır. Azərbaycanın sürətli sosial-iqtisadi inkişafı, hüquqi dövlət quruculuğu, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının gücləndirilməsi sahəsində gördüyü işlər beynəlxalq səviyyədə tanınır. Avropa institutları ilə bu sahədə açıq dialoq aparırıq. Bəzi radikal dairələrin məqsədi isə Azərbaycanın möhkəmlənən beynəlxalq mövqeyini zəiflətmək, daxildə süni narazılıq gərtəntüsü yaratmaqdır. Bu cəhdlər heç bir nəticə verməyəcək, çünki xalq və dövlət birliyinə, sabitliyə söykənən güclü Azərbaycan reallığı ortadadır”.

K.Bayramov təəssüflə onu da bildirib ki, bəzi xarici dairələr ölkəmizdə baş verən proseslərə birtərəfli, qərəzli prizmadan yanaşır, daxili siyasətdə təxribat xarakterli addımları dəstəkləməklə Azərbaycanın müstəqil mövqeyinə təsir etməyə çalışırlar: “Azərbaycana qarşı səsləndirilən əsassız iddialar və qərəzli yanaşmalar ölkəmizin müstəqil siyasətinə, güclənən beynəlxalq mövqeyinə və Avropa ilə strateji əməkdaş-

lığın xələl gətirə bilməz. Dövlətin həyata keçirdiyi islahatlar, insan hüquqlarının qorunması və demokratik institutların möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılan addımlar həm vətəndaş cəmiyyətinin inkişafına, həm də beynəlxalq tərəfdaşlarla münasibətlərin daha da dərinləşməsinə xidmət edir. Azərbaycanın uğurlu daxili və xarici siyasəti bundan sonra da milli maraqlar əsasında davam etdiriləcək”.

Siyasi təhlilçi Sonə Əliyevanın sözlərinə görə, Azərbaycan heç bir halda Qərbdəki qaragüruhun haqsız tənqidlərinə layiq deyil: “Qərb dairələri hazırda Azərbaycan qazına və eləcə də Rusiya-Qərb münasibətlərinin təyinatına görə iki qruplaşmaya bölünüb. Bunlardan biri Azərbaycanı sevməyənlər və Rusiyaya qarşı simpatiya bəsləyənlərdir. İkinci qrup isə Azərbaycanın regional və strateji gücünün fərqiəndir və Rusiya-Qərb münasibətlərinin əleyhinədir. İkinci qrup neft-qaz məsələlərində Azərbaycanla işləməkdə maraqlıdır.

Birinci qrup kəskin sanksiyalara baxmayaraq, ruslarla işləməyə hazırdır. Azərbaycana qarşı düşmən mövqeyində dayananlar Bakının regionda, eləcə də beynəlxalq arenada müstəqil oyunçu kimi hərəkət etməsini qəbullana bilmirlər. Bundan başqa, həmin qütb bu cür təzyiqlərlə Bakıdan daha ucuz qiymətə enerji ala biləcəklərini düşünürlər. Bunlar Qərbin radikal və marginal kəsimidir. Özləri də öz iftiralarna inanmırlar. Avropanın aparıcı beynəlxalq mərkəzləri isə Azərbaycanla işləməyin onlar üçün daha risksiz olduğunu anla-

edən amillərdən birinə çevrilib. Azərbaycan Aİ-nin enerji ehtiyaclarının ödənilməsində və Xəzər hövzəsində enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində ən mühüm strateji mövqeyə malik ölkələrdən biridir. Aİ üçün Xəzərdə neft və təbii qaz ehtiyatlarının istehsalı və Avropaya nəqli üçün geosiyasi əhəmiyyətə malik olan Azərbaycanın açar dövlət olduğunu söyləmək ədalətli olardı. Çox güman ki, Avropada da bunun fərqiəndirilər və ölkəmizin onlar üçün önəmli olduğunu anlayırlar”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Nazeli Baqdasaryan

Paşinyanın sözcüsü özü kimi nala-mıxa vurdu: “Güzəştə hazırıq, amma...”

Ermenistan baş nazirinin mətbuat katibi Nazeli Baqdasaryan regionda nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması ilə bağlı yayılan ziddiyyətli xəbərlərə münasibət bildirib.

Musavat.com xəbər verir ki, o, bəzi KİV-lərdə Ermənistan rəsmilərinin mövqeləri arasında ziddiyyətlər olduğuna dair fikirlərin yayıldığını təsdiqləyərək bu vəziyyətin anlaşılmaqlıq yaratdığını qeyd edib.

Baqdasaryan bildirib ki, vəziyyətin mürəkkəbləşməsinin əsas səbəbi bəzi texniki və hüquqi terminlərin, məsələn, “icarə”, “tikinti hüququ”, “konsepsiya” kimi anlayışların fərqli kontekstlərdə işlədilməsidir. Onun sözlərinə görə, bu anlayışlar konkret halda neyi ifadə etdiyindən asılı olaraq fərqli mənə kəsb edir və bu da cəmiyyətin və medianın çaşqınlığına səbəb olur.

O, Ermənistanın rəsmi mövqeyini bir daha bəyan edərək vurğulayıb: “Ermənistan ərazisindən keçəcək və ölkənin ərazi bütövlüyü, suverenliyi və yurisdiksiyası ilə uzlaşmayan nəqliyyat kommunikasiyası variantları heç vaxt müzakirə olunmayıb, olunmur və olunmayacaq”.

Baqdasaryan onu da bildirib ki, Ermənistan bu məsələdə kompromisə açıqdır, lakin yalnız öz suverenliyi və yurisdiksiyası çərçivəsində olan formatlarla bağlı: “Ermənistan rəsmiləri içərisində “heç vaxt müzakirə olunmayıb” deyənlər, suverenliyə zidd formatları nəzərdə tutur. Digərləri isə “tikinti hüququ” çərçivəsində suverenlik prinsiplərinə zidd olmayan modelləri müzakirə predmetinə çevirirlər”.

Mətbuat katibi həmçinin xatırladı ki, baş nazir Nikol Paşinyan 16 iyulda keçirdiyi mətbuat konfransında bu məsələlərə dair mövqeyini aydın şəkildə ifadə edib. O, ardınca qeyd edib ki, Ermənistanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi prinsipi məsələdir və bu heç kimə “verilə” bilməz. Lakin boru kəmərləri, dəmir yollar və yüksək gərginlikli elektrik xətləri üzrə kommersiya idarəçiliyi kimi məsələlər mümkündür və bu, beynəlxalq praktikada geniş yayılmışdır. Onun sözlərinə görə, Ermənistanda avtomobil yollarının texniki idarəçiliyi və xidməti indiyədək və indi də özəl şirkətlər tərəfindən həyata keçirilir və burada əsas məsələ bu idarəçiliyin keyfiyyətidir, bu isə artıq başqa mövzudur.

Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2025-ci il üçün İş Planına əsasən Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyində (Agentlik) həyata keçirdiyi kənar dövlət maliyyə nəzarəti tədbiri dövlət vəsaitinin və digər dövlət əmlakının idarə olunmasının hüquqi aktlara uyğunluğunun qiymətləndirilməsi məqsədi daşıyır. Audit 2021-2024-cü illəri əhatə edib.

“Unikal” xəbər verir ki, auditlə aşağıdakılar müəyyən olunub: Auditin əhatə etdiyi 2021-2024-cü illərdə dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsaitlərin icrası zamanı bir sıra hallarda agentliyin tabeliyindəki qurumların fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı zəruri vəsaitlərin ayrılması fonunda funksiyaların digər qurumlara ötürülməsi hallarına rast gəlinib. Agentlik tərəfindən “Azərbaycan Turizm Bürosu” və “Qoruqların İdarəetmə Mərkəzi” publik hüquqi şəxslərə 2023-2024-cü illər üzrə vəsaitlərin köçürülməsi ilə bağlı müvafiq müraciətlər edilməsi və həmin müraciətlərə müvafiq razılıq və ya cavab alınmaması fonunda ümumilikdə auditlə əhatə olunan dövr ərzində 18500,0 min manat məbləğində büdcə vəsaiti ilin sonunda tabelikdəki qurumlara köçürülməklə ilin sonuna bütün xəzinə hesablarının qalıqlarının vahid xəzinə hesabına köçürülməsi ilə bağlı tələbdən yayınıb.

Auditin əhatə etdiyi illərdə yerinə yetirilmiş təmir və bərpa işləri üzrə seçmə qaydada toplanmış audit sübutları ilə smeta nəzərdə tutulmayan işlərin dəyərinin ödənilməsi, bəzi işlərin dəyərinin və həcmələrinin artırılması hesabına podratçıya əlavə vəsaitin ödənilməsi, eləcə də bir sıra nöqsanlar səbəbindən dövlət vəsaitinin artıq istifadəsinə yol verildiyi müəyyən olunub. Bir müddət əvvəl agentlikdə həbslər aparılmışdı. Amma sədr vəzifəsində qalmışdı. Bu fakt isə onun gedişini şərtləndirə bilər.

Xatırladaq ki, Hesablama Palatası Dövlət Turizm Agentliyində 2021-2024-cü illəri əhatə edən audit aparıb və nəticədə 18,5 milyon manatlıq büdcə vəsaitinin məqsəddən kənar istifadəsi, artıq ödənişlər və illik qalıqların “gizlədilməsi” hallarını aşkarlayıb. Bu, sıradan texniki nöqsan deyil. Burada söhbət artıq maliyyə intizamının sistemli şəkildə pozulmasından gedir. Məsələni daha da ağırlaşdıran odur ki, bu hüquq-mühafizə orqanlarının əməliyyatları və həbslər olub. O vaxt rəhbərlik toxunulmaz qalmışdı. İndi isə Hesablama Palatasının rəsmi aktı var və bu, artıq hüquqi məsuliyyəti açılmırmışdır.

Tanınmış vəkil Cavad Cavadov “Yeni Müsavat”a deyib ki, bu hallar təkəzə inzibati pozuntu deyil, Cinayət Məcəlləsinin konkret maddələrinin predmetidir: “Dövlət vəsaitinin məqsədsiz istifadəsi Cinayət Məcəlləsinin bir neçə maddəsi kontekstdə nəzərdən keçirilməlidir. Belə əməllər inzibati yox, cinayət məsuliyyəti yaradır. Ən əsası, burada vəzifə səlahiyyətlərinin aşılması və mənimləmə əlamətləri var. Əgər auditin nəticələri rəsmi təsdiq olunubsa, artıq prokurorluğun hərəkətə keçməsi labüddür”.

O əlavə edib ki, belə hallarda məsələ təkəzə vəsaitin geri qaytarılması ilə bitməməlidir: “Çünki söhbət büdcə intizamının pozulmasından yox, dövlət əmlakına zərər vurulmasından və şəxsi maraqlar

Turizm Agentliyində 18,5 milyonluq yeyinti - bu dəfə sədr dəqiq gedir

Hesablama Palatasının aktı prokurorluğa təhqiqata başlamaq üçün hüquqi əsas verir; **vəkil:** “Belə əməllər inzibati yox, cinayət məsuliyyəti yaradır”

naminə idarəetmədən sui-istifadədən gedir. Bu isə ciddi hüquqi nəticələr doğurur və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə;

Normativ aktların tələblərinə zidd qərarların qəbul edilməsi, dövlət büdcəsinə zərər vurulması Cinayət Məcəlləsinin 309-cu maddəsi - vəzifə səlahiyyətlərini aşma;

Dövlət vəzifələrinin icrasında diqqətsizlik və məsuliyyətsizlik nəticəsində ciddi zərərin vurulması Cinayət Məcəlləsinin 314-cü maddəsi - səhlənkarlıq etmə predmetinə düşür.

Audit materiallarına görə, 18,5 milyon manat vəsait ilin sonunda tabelikdəki qurumlara köçürülərək vahid xəzinə qaydası ilə dövlət büdcəsinə geri qaytarılmalı qalıqların görünməz edilməsinə nail olunub. Bu, büdcə intizamı qaydalarının pozulmasıdır. Bu hərəkət həm maliyyə fırıldaqı, həm də büdcə intizamından yayınma kimi qiymətləndirilir. Hesablama Palatasının aktı Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 207-ci maddəsinə görə “cinayət hadisəsi haqqında məlumat” statusu daşıyır. Bu halda Baş Prokurorluğun xüsusi

silə Korupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsi dərhal araşdırmağa başlamalıdır. CM-in 157.1-ci maddəsinə görə, vəzifəli şəxs barəsində cinayət işi başlandıqda müstəntiqlərin tələbi ilə vəzifədən kənarlaşdırılma təmin edilməlidir. Bu, sübutların saxtalaşdırılması və təzyiq ehtimalının qarşısını almaq üçün hüquqi zərurətdir. Auditin göstərdiyi kimi, smeta dəyəri olmayan işlərə və podratçılara artıq vəsaitin ödənilməsi halları da var. Bu, yalnız inzibati maliyyə pozuntusu deyil, Cinayət Məcəlləsinin 179.2.3 - mənimləmə və 308.2 - ağır nəticəli sui-istifadə kimi ağırlaşdırıcı əlamətlərlə qiymətləndirilə bilər.

Hesablama Palatasının rəsmi aktı artıq prokurorluğa təhqiqata başlamaq üçün hüquqi əsasdır. Bu, sadəcə, intizam məsuliyyəti ilə bitə bilməz. Burada söhbət dövlət vəsaitinin gizlədilməsi, mənimlənməsi və səlahiyyətlərin aşılması kimi ağır cinayətlərdən gedir. Bu səbəbdən cinayət işi başlanması və sədrin vəzifədən uzaqlaşdırılması hüquqi baxımdan qaçılmazdır.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

Vergi verənlərin diqqətinə: bu tarixdən azadsınız, amma...

Vüqar Bayramov: “Hansı yanaşmaya üstünlük veriləcəyi bu ilin payız sessiyasında məlum olacaq”

Bu ilin sonunda əməkhaqlarına tətbiq edilən vergi güzəştlərinin müddəti uzadılmasa, gəlir vergisinin hesablanması dövlət sektorunda tətbiq olunan qaydalarla aparılacaq. Bu mövzunu “Bakı-Xəbər” aktuallaşdırıb.

Məlumdur ki, hazırda özəl sektorda işçilərin əməkhaqqı üzrə 8 000 manata qədər olan hissə gəlir vergisindən tam azaddır. “Yeni Müsavat” isə qeyd edir ki, 2026-cı ilin yanvar ayından etibarən Azərbaycanda gəlir vergisi üzrə tətbiq edilən güzəştlərin müddəti başa çatır. Bu, 2019-cu ildən qüvvədə olan yeddi illik güzəşt dövrünün sonu deməkdir. Hazırda əməkhaqqı 8000 manata qədər olan şəxslər gəlir vergisindən azaddır, yalnız 8000 manatdan yuxarı hissədən 14% vergi tutulur. Əgər güzəşt müddəti uzadılmasa, 2026-cı ildən etibarən maaşın 2500 manata qədər hissəsindən 14%, 2500 manatdan yuxarı hissəsindən isə 25% gəlir vergisi tutulması nəzərdə tutulur.

Bildirildiyi kimi, 8000 manat əməkhaqqı alan gəlir vergisindən azaddır. Həmçinin minimum əməkhaqqı üzrə 500-600 manat alan da gəlir vergisindən azaddır. Bu isə sosial ədalət prinsipi baxımından uyğunsuzluqdur. Ekspertlər hesab edir ki, daha çox əməkhaqqı alan şəxslər gəlir vergisinə cəlb olunmalıdır. Onların fikrincə, aşağı əməkhaqqı alanlar gəlir vergisindən azad edilməlidir.

Maraqlıdır, məlum məsələ necə həll olunmalıdır ki, sosial ədalət pozulmasın?

Onu da deyək ki, dövlət büdcəsinin əsas hissəsini neft gəliri ilə doldururuq. Belə olan halda əhalinin aldığı əməkhaqqından yüksək gəlir vergisi tutulmamalıdır...

Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov mövzu ilə bağlı açıqlamasında bildirdi ki, payız sessiyasında vergi

güzəştlərinin müddətinin uzadılması ilə bağlı məsələyə dair hökumət tərəfindən təqdim olunacaq layihə barədə daha ətraflı məlumat əldə olunaçaq: “Ümumilikdə təklifimiz ondan ibarətdir ki, vergi güzəştlərində kəmiyyət yanaşmasından keyfiyyət yanaşmasına keçid təmin edilsin. Xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə olduğu kimi, gəlir vergisi üzrə güzəştlərin istehlak gös-

təricilərinə əsaslanaraq tətbiq olunması məqsəduyğundur. Yeni vətəndaş nə qədər çox rəsmi istehlak həyata keçirirsə və bu xərcləri plastik kart vasitəsilə rəsmiləşdirsə, bir o qədər çox güzəşt əldə etməlidir. Hazırda mövcud məlumat bazaları bu modelin tətbiqinə real imkan yaradır. Bu səbəbdən hesab edirik ki, vergi güzəştləri yalnız regional və ya kəmiyyət əsaslı deyil, fərdi istehlak davranışı və şəffaf iqtisadi aktivlik əsasında tətbiq edilməlidir. Bu, vergi siyasətində daha ədalətli və səmərəli nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Xüsusilə də nəzərə alsaq ki, istehlak real sektorun inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Məsələn, ABŞ-da inkişafı göstərən əsas indikatorlardan biri istehlak səviyyəsidir. Çünki istehlak real sektor üçün əsas mənbədir. Bu səbəbdən gəlir vergisi daxil olmaqla, keyfiyyət meyarlarının tətbiqi həm də istehlakın stimullaşdırılmasına gətirib çıxara bilər. İstehlakın təşviqi isə real sektorun inkişafı baxımından vacibdir. Amma bütövlükdə hansı yanaşmaya üstünlük veriləcəyi bu ilin payız sessiyasında məlum olacaq”.

Vergi üzrə ekspert Mahmud Abasquliyev “Kaspi” qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, əgər güzəştin müddəti uzadılmasa, gəlir vergisinin hesablanması dövlət

sektorunda tətbiq olunan qaydalarla aparılacaq: “Hazırda özəl sektorda işçilərin əməkhaqqı üzrə 8 000 manata qədər olan hissə gəlir vergisindən tam azaddır. Yalnız sosial sığorta (200 manatın 3%-i, yuxarısının 10%-i), icbari tibbi sığorta (2%) və işsizlik sığortası (0.5%) tutulur. Müəssisə tərəfindən isə eyni ödənişlər müvafiq nisbətlərdə həyata keçirilir. Dövlət sektorunda isə vəziyyət fərqlidir: 200 manatlıq güzəşt çıxıldıqdan sonra qalan məbləğdən 14% gəlir vergisi tutulur. Bundan əlavə, əməkhaqqının 3%-i sosial sığorta, 2%-i icbari tibbi sığorta və 0.5%-i işsizlik sığortası kimi tutulmalar da işçinin maaşından çıxılır. Əgər mövcud güzəştin müddəti başa çatarsa və uzadılmasa, 2026-cı ildən etibarən özəl sektor üçün də bu qaydalar keçərlili olacaq. Gəlir vergisi 200 manatlıq azadolmadan sonra 14% olaraq hesablanacaq. Bu gün 1000 manat maaş alan bir işçi, gəlir vergisi əvvəlki qaydada bərpa olunarsa, artıq həmin məbləği tam şəkildə ala bilməyəcək. Bu səbəbdən də işgözlülərin əməkhaqlarını müvafiq şəkildə artırması vacib olacaq ki, işçi əvvəlki səviyyədə məvacibini əldə edə bilsin. Əks halda, əmək bazasında narazılıqlar və təklif-tələb balansında pozuntular yaranabilir”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”**

Cadu məktəbi

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Milli futbolumuzda cadu qalmaqlı gündən-günə daha da ciddiləşməkdədir. Məlumunuz olduğu kimi, keçmiş “Şəfa” stadionunda qazon təmir edilərkən örtüyün altından cadular çıxmışdı. Ekspertlərin qənaətinə, futbolçularımızın beynəlxalq arenalarda uğursuz çıxışının səbəbi məhz bu cadular imiş.

Əslində idman sahəmizdə dini-mistik amillərin rolu birinci dəfə aktuallaşmışdır. Yadımıza gəlir, bir ara Sumqayıtın komandası uduzanda baş məşqçi açıqlama vermişdi ki, bütün heyət dindardır, lakin Filankəs (oyunçunun adını unutmuşam, mürtədləri niyə yadda saxlayaq ki) ateistdir, ona görə uduzuruq. Sən demə, göydən komandanın oyunlarını canlı izləyirlər.

Yaxud FIFA başbirlənləri qəsdən millimizin seçmə oyunlarını oruculuq ayına salır, nəticədə biz Avropa və dünya çempionu ola bilmirik. Hətta bir dəfə qəddar ermənipərəst fransız, UEFA-nın müdiri Platini Azərbaycanın Fransa ilə oyununu məhərrəmiyə salmışdı. Azarkeşlərin yadında olar, o vaxt xeyli ağlaşmışdıq.

İndi isə mələklərdən qəzetimizə verilən qaynar informasiya belədir ki, guya stadionu caduları milli komandanın keçmiş kapitanı Tərlan Əhmədov basdırıbdır. “Keşlə” klubunun uğursuzluğunu niyyət edibmiş.

Belə anlarda ilk növbədə cadunun təsirinə baxmalıyıq. Doğrudan da, artıq “Keşlə” adlı komanda yoxdur, onun adını dəyişiblər, üstəlik, paytaxtdan qovublar Şamaxıya. Buna cadu elmində “əl-idman-əs-lənəttullahi-af-fa” deyilir, ən ağır, ən qorxulu cadulardan sayılır. Hazırlanması qaydasına görə oyunçuların köynəyinin tərı sıxılır, üzərinə bir çimdik qazon otu əlavə olunur, 90 dərəcədə (oyun müddətinə uyğun) qaynadılır, hazır məhlula hakim fıstırığından düşmə tüpürcək, yan hakimin sidiyi qatılır, Messinin Bakıya səfəri zamanı yediyi qarpızın tumu, dindar baş məşqçilərimizin saqqalından yığılan kəpək səpilir, alınmış məcunu rəhmətlik Maradonanın qəbrindən Ay bədirlənən gecə götürülən 10 çimdik torpaqla həlim qarışdırmaq (yəqin çimdik sayını özünü başa düşdünüz) və Kriştianu Ronaldonun müqəddəs Ərəbistanda geydiyi formanın cırığına bükərək ünvanına çatdırmaq lazımdır.

Lakin Tərlan müəllim top atıb başını tutur, cadu əməliyyatında əli olmasını qətiyyətlə inkar edir. Sitat: “Mənim özümə cadu ediblər”. Sitanın sonu.

Doğrudan da, Tərlan müəllim bir növ bəxtsiz insandır. Azərbaycan millisində 4 avtoqol edən Rəşad Sadıxov qalmışdı qıraqda, cəmi 1 avtoqolu ilə Tərlan müəllimə “Avtoqol” ayaması yapışdırmışdılar. Yəqin bu əməldə Rəşad müəllimin tərəfdarlarının cadusu əhəmiyyətli rol oynamışdır.

İkincisi, stadionun adına diqqət etməyə borcluyuq. Qeyd etdiyim kimi, bu stadion UEFA-nın Azərbaycana 5 milyon avroluq yardımı sayəsində, AFFA-nın ilk müdiri Fuad Musayevin zəhmətiylə tikilmişdi və birinci adı “Şəfa” idi. Şəfa sözünün mənasını yəqin xalqımıza izah etməyə ehtiyac yoxdur. Varsa, yazıram: “şəfa - azarlayanda xaricə gedib müalicə olunmağa deyilir”. Lakin bir neçə il qabaq stadionun adını dəyişib “ASK arena” qoymuşlar. Guya bu, hansısa sənaye-filanla bağlıdır. Olsun. Ancaq şəfanı pozmaq, elə cadu eləməkdir! O cür adı dəyişmək olarmı? Yəne pis ad olsa, Əzrayılı çaşdırmaq məqsədilə uşağa erməni adı qoymaq kimi addım olsaydı anlayışla qarşılayardıq.

Mövzu açılmışkən, təzəlikcə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin rektorunun orada rebrendinq etmək istədiyini öyrəndik. Xalq ora hələ də “AZI” dediyi üçün, bu adı qaytaracağıq.

Yaxşı qərardır. Narxozun da adını bərpa etmək lazımdır. Həmçinin ADU-nu. Yoxsa BDU nədir? Sanki “Bir qalanın sirri” kinosuna baxırıq.

Özü də mən sizə deyim, ADU adı gələcək üçün yaxşı üföqlər açır. Məsələn, biz Cənubi Azərbaycanla birləşəndən sonra orada yeni ali məktəb qurub adını nə qoyarıq? Ay sağ olun: CADU. Yeni Cənubi Azərbaycan Dövlət Universiteti. Beləcə, qabağımızda heç kim dura bilməz. “Harada oxuyursan? -CADUda, cinvurma fakültəsi, halarvadi ixtisası üzrə!”

Onda stadionlara maddəni də peşekarlar basdırar, lisenziyasız fəaliyyətə son qoyular.

Vurulan sərnəşin təyyarəmizlə bağlı özünü ləyaqətli aparmaması Rusiyaya ucuz başa gəlmədi. Böyük ehtimalla, Kreml rəhbəri Azərbaycanı da “banan dövləti” saydığı üçün zənn edirdi ki, məsələ tezliklə unudulacaq. Belə olmadı. Nəinki unudulmadı, Bakının prinsipial mövqeyi Moskvanı uğursuz vəziyyətə qoydu, Rusiyanı Azərbaycan kimi qiymətli və strateji bir tərəfdaşdan faktiki məhrum etdi.

Rusiyada bitməyən istərik anti-Azərbaycan təbliğatı fonunda isə tanınmış politoloq Sergey Markov Kremlin nəzarətindəki ultra-millətçi “Tsarqrad” telekanalının efirində AZAL-a məxsus təyyarəni Rusiyanın vurduğunu etiraf edib. Bildirib ki, Bakı və Moskva arasında münasibət məhz buna görə alovlanıb.

“Rusiya ilə Azərbaycan arasında baş verənlərin səbəbi təyyarədir. Bu təyyarəni biz vurmuşuq və bu, tamamilə aydındır. Təyyarəni vurduğumuz dəqiq məlumdur. Azərbaycan da bilir ki, Rusiya hakimiyyəti təyyarəni onların vurduğunu dəqiq bilir”, - Markov qeyd edib.

Politoloq həmçinin deyib: “Bakı İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Azərbaycan tərəfindən təsadüfən vurulan Rusiya hərbi helikopteri ilə bağlı insidenti xatırladır və eyni qaydada Moskvanın üzr istəməsinə tələb edir. Həmin insident vaxtında və uğurla yoluna qoyuldu və ölkələr arasında münasibətlərə təsir etmədi” (O zaman Azərbaycan rəhbərliyi ölən pilotlara və vertolyota görə təminat ödəmiş, dərhal Rusiyadan, Putindən üzrxahlıq ələməmişdi).

Məlumdur ki, Azərbaycana münasibətdə əzsaylı obyektiv rus ekspertlərindən olan Markov az öncə əslən bakılı Mixail Qusmanla birgə Prezident İlham Əliyevin qatıldığı Xankəndidəki forumunda iştirak edib. Buna görə hər iki rus şovinist anti-Azərbaycan ünsürlərin hədəfinə çevrilib. Artıq Qusman TASS-dakı yüksək vəzifəsindən çıxarılıb. Ədalətli Rusiya Partiyasının sədri Sergey Mironov isə onun dövlət mükafatlarından da məhrum edilməsini istəyib. Ola bilsin Markovu da hansısa cəza gözləsin. Bu yandan da təyyarə etirafı...

Markovun Rusiyadakı qatı millətçi və şovinist telekanalda bu həqiqətləri söyləməsinə və Azərbaycanın haqlı mövqeyinin ifadə olunmasına imkan verilməsi kifayət qədər maraqlı və qeyri-adi görünür.

Ancaq məsələ bununla

Bakının Putindən təkləntisi - “Kremlin bir jesti...”

Rusiyadan təyyarəmizlə bağlı ilginclə etiraf gəldi; Markov Kremlə eşidiləcəkmi? Moskva gec də olsa münasibətləri düzəldə bilər

da bitmir. Daha sonra elə həmin kanalın efirində onun aparıcı jurnalisti, kanalın xəbərlər blokunun aparıcısı Yuri Pronko Azərbaycanın və Prezident İlham Əliyevin ünvanına xeyli təriflər söyləyib. O deyib ki, sonuncu dəfə Bakıda bu ilin yanvarında səfərdə olub və əlavə edib ki, “ruslar özlərini orada çox komfortlu hiss edirdi”. Bakını sevdiyi deyən Pronko Azərbaycan paytaxtında rus dilinin geniş yayıldığını, hətta kinoteatrlarda filmlərin əsasən rus dilində nümayiş etdirildiyini bildirib. O deyib ki, AZAL təyyarəsinin vurulması və Yekaterinburqdakı hadisələrdən sonra yaranan gərginlik onu çox məyus edib. Pronko qeyd edib ki, onun kitabxanasında Heydər Əliyevə həsr edilən kitablar var və sair. Bir sözlə, qatı şovinist və anti-Azərbaycan fəaliyyəti ilə tanınan “Tsarqrad” kanalında bu dəyişiklik diqqət cəlb etməyə bilməz.

Bəs Putin Markovu eşidəcəkmi? Rusiya lideri gec də olsa, yanlışını düzəltmə, iki ölənə münasibətlərinin əvvəlki məcraya qaytması mümkündürmü, yoxsa “Bakı-Moskva qatını” həmişəlik gedib?

“Yeni Müsavat”a danışan hərbi ekspert Ramil Məmmədli xatırlatdı ki, Azərbaycan vurulan təyyarə ilə bağlı beynəlxalq məhkəməyə müraciət etməyə hazırlaşır. Onun sözlərinə görə, Rusiya problemin bu səviyyədə uzanmasını istəmirsə, addım ata bilər: “Ancaq hadisədən

aylar keçir və Moskvanın mövqeyində dəyişiklik müşahidə olunmur. Ona görə də Azərbaycan beynəlxalq instansiyalarda haqqını bərpa etməyə çalışacaq. Burada söhbət mülki təyyarənin vurulmasından və ona eniş üçün şərait yaradılmamasından gedir. Əgər hərbi təyyarə olsaydı, müharibə aparan ölkənin yanlışını qismən başa düşmək olardı. Təbii ki, rusiyalı mütəxəssislər sərnəşin təyyarəsi ilə hərbi təyinatlı hava gəmisinin fərqi asanlıqla ayırd edə bilirlər. Ona görə də bəzi təhlilçilər təyyarənin qəsdən vurulduğu iddialarını irəli sürürlər. Buna baxmayaraq, Rusiya dövləti iki tələbi yerinə yetirməklə həm Azərbaycanla əlaqələri yoluna qoya bilər, həm də iş beynəlxalq məhkəməyə getməz. Burada iki haqlı gözlənti var - zərər çəkənlərə kompensasiya verilməsi və cinayəti törədənlərin həbs olunması. Artıq “qara qutu” da açılib, vurulduğu təsdiqlənib. Rusiya İstintaq Komitəsi isə işi uzadır ki, yaddan çıxsın”.

Hərbi ekspertə görə, hadisə baş verən gün Rusiyanın hava hücumundan müdafiə sistemləri dronları zərərsizləşdirdisə, sərnəşin təyyarəsi olduğunu necə görməyə bilirdi: “Ona görə güllənc versiyadır və Rusiya Azərbaycanı özünə dost, müttəfiq ölkə hesab edirsə, bu istiqamətdə addımlar atmalıdır. Görünən budur ki, Moskvadan verilən

rəsmi bəyanatlarda münasibətləri korlamamaq istəyi sezişə də, hərəkətlərdə bunu görə bilmirik”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə dedi ki, beynəlxalq məhkəməyə müraciət etmək Azərbaycanın haqqıdır. Onun fikrincə, Rusiya indiyə qədər hər hansı addım atmayıbsa, deməli, həm saymazlıq edir, həm özünü təkəbbürlü aparır, həm də təyyarənin vurulması ilə yanaşı münasibətlərdə ciddi siyasi problemlər var:

“Hazırda böhranın həlli yolları görünərsə də, Kreml geridönüş etmək niyyətində deyil. Əksinə, Rusiyanın media rusları, siyasətçiləri hibrid müharibə aparırlar. Yeni burada təyyarənin vurulmasından savayı məsələlər var. Məncə, Rusiya Azərbaycanın xarici siyasətindən narazı ola bilər. Çünki Ukraynaya qaz nəqli, Suriya prosesində iştirak, Türkiyə ilə güclənən əlaqələr, ABŞ və Qərblə münasibətlərin gedişatı Moskvanın üreynə deyil. Kreml Azərbaycanı öz təsir dairəsində görmək istəyir. Ona görə vurulan təyyarəmizlə bağlı hüquqi addımların atılması zərurəti olduğu qədər siyasi problemlər də mövcuddur”.

Hüquq müdafiəçisi hələ də gec olmadığını, Rusiyanın bir jestinin münasibətləri sahəmə sala biləcəyini vurğuladı. Onun fikrincə, Moskva Bakıya bərabərhüquqlu tərəfdaş kimi baxmağı nəhayət ki, bacarmalıdır.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Ermenistan hakimiyyəti Zəngəzur dəhlizini “Sünik qapısı” adlandırmağa başlayıb. Bu barədə “Past” qəzeti məlumat yayıb (Teleqraf). Nəşr yazır ki, Ermənistan hakimiyyəti Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni təbliğat kampaniyasına başlayıb.

Bildirilir ki, Ermənistan prezidenti Vaaqn Xaçaturyan üç günlük işgüzar səfərlə Sünik vilayətinə (Qərbi Zəngəzur) gedib, burada yerli hakimiyyət orqanları və hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları ilə məsləhətləşmələr aparıb və bölgənin ölkənin gələcək inkişafı üçün qapıya çevriləcəyini bəyan edib. “Əgər biz Sünikin qapılarını açdıqsa, 43 kilometrlik (Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında yerləşən) yolu nəzərdə tutaram, bu, gələcək inkişaf baxımından böyük imkanlar təqdim edir”, - Xaçaturyan bildirib.

“Ermənistan hökuməti onu “Sünikin qapısı” adlandırmaqla mahiyyət etibarilə Zəngəzur dəhlizi ifadəsinin mənfi təsirini aradan qaldırmağa çalışır”, - qəzet yazıb və əlavə edib ki, İrəvan bununla Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında qapı açmaq istəyir.

Hansı “mənfi təsir”? Doğrudanmı rəsmi İrəvan dəhliz məntiqi ilə artıq razılaşdı?

Qeyd edək ki, daha əvvəl baş nazir Paşinyan yolun dəhliz statusu daşımayacağını bildirib. O, nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasını Ermənistanın suverenliyi və yuridiksiyasında reallaşacağını açıqlayıb. Eyni zamanda dəhlizə nəzarəti Rusiyaya verməkdən imtina edib.

Son zamanlar isə ABŞ şirkətlərindən birinin koridora yerləşəcəyi mövzusu gündəmə gəlib. Hazırda Zəngəzur dəhlizinin hansı rejimdə açılması və nəzarətin kimdə olması mübahisəli olaraq qalır. İndi isə Ermənistan “Sünik qapısı” ifadəsini seçməklə daxili auditoriyanı və müxalifəti sakitləşdirməyə cəhd edir. Yeni keçid

qapısıdır və hakimiyyət guya Ermənistan ərazisindən dəhliz vermir. Halbuki dəhliz heç də bir ölkənin ərazi suverenliyini təhdid etmir, şübhə altına salmır. O “məntiqlə” bir çox ölkələr ərazisindən dəhliz verməklə suverenliyini riskə atıb.

Hər halda, hiss olunur ki, İrəvan ictimai rəyi idarə etmək üçün “Sünik qapısı” ifadəsindən istifadə etməyə başlayıb. Bu da iqtidarın ünvanına ittihamların yumşalmasına səbəb ola bilər. Əslində Ermənistan prezidenti bölgəyə gedərək bu fikri dilə gətirməklə Zəngəzur dəhlizinin açılacağına işarə vurub. Sadəcə, qarşı tərəf bunun üçün texniki işlər görməlidir. Azərbaycan özünə aid hissədə tikinti aparıb, Ermənistan isə “əlini ağdan qarayaya vurmayıb”.

“Beynəlxalq aktorlar Azərbaycan və Ermənistan arasında Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı razılığa gəliblər”.

Politoloq Qriqor Balasanyan belə deyib. Erməni ekspert bildirib ki, dəhlizin açılması Ermənistan-Azərbaycan sülh sazişi çərçivəsindən kənarda razılaşdırılıb. Balasanyan vurğulayıb ki, Zəngəzur dəhlizinə nəzarət Ermənistanda olmayacaq.

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a bildirib ki, dəhlizin açılması sülh müqaviləsindən erkən ola bilər. Onun sözlərinə görə, bu razılaşmanın sülh mətnindən çıxarılması da dəhlizin daha tez işə düşməsi üçün fürsətdir: “Ermənistan prezidentinin səfəri təsadüfi deyil. Yerli əhalini bu prosesə hazırlayırlar. Bundan qabaq delimitasiya prosesində eyni addımı Paşinyan atmış və Tavuş bölgəsinin camaatını sakitləşdirmişdi ki, ölkənin əleyhinə heç bir hadisə

İrəvan Zəngəzur taktikasını dəyişir - Naxçıvana gedən yolda...

Ermənistan hakimiyyətinin “Sünik qapısı” icadı nəyə hesablanıb?

Politoloq: “Dəhlizin açılması sülh müqaviləsindən tez reallaşsa bilər”

baş vermir. İndi Xaçaturyan ictimai rəyi öyrənməyə çalışıb. Çünki dəhlizin açılması öhdəlikdir. Ermənistan rəhbərliyi bu anlaşılmaya qol çəkib. İkincisi, beynəlxalq logistika, yeni Orta dəhlizin bir hissəsidir. Ona görə İrəvan bu məsələni çox uzada bilməz”.

Professora görə, “Sünik qapısı” deyilən bir anlayış yoxdur və Ermənistan rəhbərliyi özündən nəse “keşf” etmək istəyir: “Sadəcə, dəhliz statusundan imtinaya eynam vurulur. Zəngəzurun adı yol ki-

mi açılmasını istisna etməyir. Açıq, bu məsələdə Azərbaycanın da israrı yoxdur. Bakının tələbi maneəsiz keçidi təmin etməkdir. Biz öz ərazimizə gedərək yoxlama olmalıdır. Ermənistanın borcu isə təhlükəsizliyə təminat verməkdir. Bundan sonra adını nə qoyurlar-qoysunlar, Naxçıvana keçdimiz təşkil edilsin. O baxımdan erməni mediası “mənfi” nəticələr deyəndə dəhliz statusunu nəzərdə tutub. Yeni adı yol kimi istifadə ediləcək. Ermənistan bu məsələdə saxtakarlıq edir.

Burada suverenliyə hansı təhdiddən söhbət gedə bilər? Azərbaycan Prezidenti dəfələrlə deyib ki, biz ora tanklarla deyil, avtomobillərlə qayıdacağıq. Odur ki, İrəvan tələsməlidir və onun iqtisadi dirçəlişinə səbəb olacaq logistikaların açılmasını sürətləndirməlidir”.

Politoloq yada salıb ki, Paşinyan 44 günlük müharibədən sonra Zəngəzur dəhlizi ideyasına qarşı “Sülh kəşşməsi” avantürasını da irəli sürüb: “İrəvan hər dəfə bir bəhanə axtarır. İndi də “Sünik

qapısı” ifadəsi gündəmə gətirilir. Ermənistan Zəngəzur dəhlizinə adlar tapmaqdan, real iş görməlidir. Çünki onun inkişafının təminatçısı olacaq. Həmçinin Rusiyaya dəmir yolu əlaqəsi yaranacaq. Bundan əlavə, Türkiyə ilə sərhədləri açıla bilər.

Əgər Avropaya çıxış istəyi varsa, təzə adlar axtarmaq lazım deyil, dəhlizin açılması gerçəkləşməlidir. Fikrimcə, sülh danışıqları ilə paralel şəkildə blokada olan yolların açılması məsələsi də müzakirə olunur. O baxımdan, bəzi addımlar atılacağına ümid var. Ermənistan hakimiyyəti 2026 seçkilərinə qədər hər hansı radikal addım atmağa qorxur. Zənnimcə, proseslər seçkidən sonra sürətlənə bilər”.

Xatırladaq ki, Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın eksklavı olan Naxçıvan Muxtar Respublikasını Ermənistan ərazisindən Azərbaycanın əsas hissəsi ilə birləşdirən mühüm geosiyasi və iqtisadi keçiddir. Dəhliz tarixi, mədəni və strateji əhəmiyyətə malikdir və Cənubi Qafqaz regionunda nəqliyyat, ticarət və regional əlaqə üçün mühüm əlaqə rolunu oynayır.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Rusiya elə bir dövlətdir ki, dünyanın bütün ölkələrində agentura şəbəkəsi var. Dövlətlərin böyük və kiçik, yaxın və uzaq olmasının fərqi yoxdur, əgər bir ölkədə Rusiya səfirliyi varsa, demək, orada onun kəşfiyyatçıları və onların işə cəlb etdikləri casuslar da var.

Xəlid KAZIMLI

Bu materiallardan xəbərdar olanlar, ümumiyyətlə, SSRİ/Rusiyanın kəşfiyyat strukturlarının iş prinsipini bilənlər üçün çoxdan aydındır ki, Rusiya istisnasız olaraq bütün qonşularında əsasən diplomat və jurnalist adı altında fəaliyyət göstərən kəşfiyyatçılar şəbəkəsinə malikdir.

Bunlarla yanaşı, yerli kadrlardan ibarət informatorlar, çoxsaylı ictimai-siyasi fəalları cəlb edildiyi rəğbət qrupları da var. Sonuncular məxfi informasiyalarla işləmirlər, yeni Rusiyanın kəşfiyyat orqanlarına dəyərli və məxfi məlumatlar ötürümlər (onların belə informasiyalara çıxışları da yoxdur), ancaq açıq şəkildə Moskvaya rəğbət ifadə edirlər, lazımı anlarda, hansısa məqamlarda Kremlin haqlı olduğunu bildirir, ictimai rəyə təsir göstərməyə çalışırlar.

Məsələn, ötən ildən bəri Qafqaz və Orta Asiya respublikalarında bir tendensiya müşahidə olunur: rus dilinin işləliyi və statusu məsələsi ilə bağlı mübahisələr qızışanda həmin rəğbət qrupları hərəkətə gəlir və sübut etməyə çalışırlar ki, rus dili bu xalqlar üçün

Ştirlitsin xələfləri - minlərlə kəşfiyyatçı regiona və dünyaya dağılıb Kremlə işləyir

əvəzəlməzdir, ondan imtina faciəyə səbəb olar. Bəzən onlara işin içində olmayanlar da qoşulur.

Hazırda Gürcüstanda, ümumi şəkildə desək, “Rusiya işləyənlər” məxfi qalmaqala, özlərini aşıya çıxarmağa çalışsalar da, belələri Ermənistanda fəaldırlar və adbaad məlumdur.

Rusiyanın Azərbaycanda da casus şəbəkəsi, əlbəttə, var. Sovet kəşfiyyatçısı Yevgeni Primakovun eyni ad-soyadı nəvəsi, “Rossotrudniçestvo”-nun rəhbəri Yevgeni Primakov onlardan biri idi və özlüyündə Ştirlits kimi bir şey idi. Belə ştirlitslər dünyanın hər yanında Kremlə işləyirlər və tora saldıqları adamları RF kəşfiyyatına işlədirlər.

Ölkəmizdə kimlərin Rusiyaya rəğbət bəslədiyi, kimlərin marğa yatıb əlverişli zamanın yetişməsinə gözlədiyi az-çox bellidir. İctimaiyyətə belli olmayan detallar, eləcə də “ümid vəd edən kadrlar” və

rəğbət qruplarının fəalları isə əks-kəşfiyyat orqanlarına məlumdur.

Ona görə də jurnalistləri bu məsələdə araşdırma apararaq, fəallıq göstərərək işə edici dəlillər əldə etməsinə, onları açıqlamalarına əlverişli ehtiyac yoxdur. İş bilənlər bilir. Ancaq əgər kimlərinse adları sızdı jurnalistlərə çatıbsa, demək, bu da təsadüfi deyil.

Yüksək vəzifəli şəxslərin adlarının “Rusiya işləyənlər” qrafasında çəkilməsi o deməkdir ki, adamlar Rusiya ilə, Kremlə işləməyə hazır olublar. Onlar dövlətin sirlərini başqa ölkəyə satarıq, konkret cinayət törətməsələr də, zamanı yetişəndə nərmanovluq, əliheydəqarayevlik, çingizildinlik, həmidşultanovluq etməyə potensial namizəd olublar. Sadəcə, onların gözlədiyi məqam yetişməyib, durum alınmayıb.

Bunun qarşılığında Cəmil Həsəni kimi informasiyalı, təcrübəli tarixçinin adları “Ru-

siya işləmək”də hallandırılan şəxsləri müdafiə etməsi, yayılan informasiyanı şübhə altına alması təəccüb doğurur.

Kim bilməsə də, Cəmil müəllim xalq hərəkatının tanınmış simalarından biri olaraq Kremlin agentura şəbəkəsində nəyə qadir olduğunu yaxşı bilir. Əksinə olmalıydı, o adı çəkilənlərin sırasında da kimlərin olduğunu açıqlanmasını istəməliydi.

Bu, şpionomaniya hadisəsi deyil, tam da şpionajın özüdür. Bir ara belli səbəblərdən Rusiyanın ölkəmizdəki agentura şəbəkəsinin fəaliyyətinə göz yumulub. Şübhəsiz ki, onlar nəzarətdə olublar, hara gəldikləri, kimlərlə oturdurduqları, kimlərin haqqında esse müsabiqəsi təşkil etdikləri lazımi orqanlara məlumdur. Ancaq onların fəaliyyəti milli təhlükəsizliyimizə təhdid təşkil edəndə qədər onları işə etmək sərfəli olmayıb.

Son 7 ayda Rusiya və Azərbaycan arasında yaran-

mış gərginlik göstərir ki, “Rusiya işləyənlər” dövlətimizə təhlükə kəsb etməyə başlayırlar. Ona görə də onların ifşası və cəzalandırılması şərt olub.

Yadınızdadırsa, bir ara “İrana işləyənlər”də ölkədə sərbəst, açıq fəaliyyət göstərən, şəbəkələrini gündən-günə böyüdür, az qala qoşun toplayırdılar. Sonra onların qurduğu “hürümçək toru”na süpürge çəkildi. Casuslarla yanaşı, özünü İran sərbəzi kimi gözlənlərin bir qismi də həbsə düşdü.

“Başqa yerlərə işləyənlər”lə bağlı da müəyyən işlər görülür, amma bu, uzun söhbətdir.

Salamati adamın öz ölkəsinə, dövlətinə bağlı olmasıdır. Buna görə adamı ifşa etmir, cəzalandırmırlar. Bu, o halda ola bilərdi ki, “başqa dövlətlərə işləyənlər” qalib gələrdi, bax, onda görərdik, öz dövlətinin təəssübünü çəkənləri necə tutur, Kolıma, Solovkiyə göndərilir. Bunu bir dəfə görmüşük.

Xaricdə təhsil almış daha 46 nəfərin diplomu tanınmayıb.

Bu barədə TKTA-dan verilən məlumatda bildirilib ki, mənfi qərarla yekunlaşan müraciətlərə nümunə olaraq 16 fakt üzrə tədris yükünü mənimsəmək üçün təhsil aldığı ölkənin ərazisində tələb olunan normativdən az olması, 6 dövlət nümunəli olmayan diplom, 5 təhsil alma forması, 4 tədris yükünü mənimsəmək üçün təhsil aldığı ölkənin ərazisində tələb olunan normativdən az olması və əhəmiyyətli fərq (kredit sayı), 3 akkreditə olunmamış ali təhsil müəssisəsi (təhsil

Skandal! 46 nəfərin diplomu Azərbaycanda tanınmadı - siyahıda elə ölkələr var ki...

Təhsil eksperti: "Azərbaycanın Harvard diplomunu tanınamaması məntiqə sığmır, belə getsə, ölkədən "beyin axını" güclənəcək"

dövrünün bir hissəsinə münasibətdə), 3 kollec diplomu ilə bakalavriat uyğunsuzluğu, 2 ekvivalenti olmayan ixtisas, 2 akkreditasiyasız ali təhsil müəssisəsi səbəbilə, 2 akkreditasiyasız ali təhsil müəssisəsi və tədris yükünü mənimsəmək üçün təhsil alınan ölkənin ərazisində tələb olunan normativdən az olması, 1 əhəmiyyətli fərq (kredit sayı), 1 ixtisas uyğunsuzluğu, 1 tədris yükünü mənimsəmək üçün təhsil alınan ölkənin ərazisində tələb olunan normativdən az olması və ixtisas uyğunsuzluğunu göstərmək mümkündür.

Ölkələr üzrə Türkiyədən 155, Rusiyadan 152, Ukraynadan 144, Belarusdan 27, Birləşmiş Krallıqdan 27, Gürcüstandan 23, Polşadan 9, Amerika Birləşmiş Ştatlarından 8, İtaliyadan 6, Almaniya 5, Çin Xalq Respublikası, İran İslam Respublikası, Macarıstan, Qazaxıstan və Qırğız respublikalarının hər birindən 4, İsveç Krallığı və Litva Respublikasından 3, Avstriya Respublikası, Belçika Krallığı, Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikası, Fransa Respublikası, Norveç Krallığı, Səudiyyə Ərəbistan Krallığı, Yaponiya və Latviya respublikalarının hər birindən 2, həmçinin Estoniya, Hindistan, İndoneziya, İraq Respublikası, İsveçrə Konfederasiyası, Mozambik Respublikası, Niderland Krallığı, Nigeriya Federativ Respublikası, Portuqaliya Respublikası, Qambiya Respublikası,

Rumıniya, Somali Federativ Respublikası, Şri-Lanka Demokratik Sosialist Respublikası, Sudan və Tacikistan respublikalarının hər birindən isə 1 müraciət qeydə alınıb.

Ən çox müraciət olunan ixtisaslara gəlincə, hüquqşünaslıq üzrə 139, yanğın təhlükəsizliyi mühəndisliyi üzrə 31, biznesin idarə edilməsi üzrə 28, menecment üzrə 26, tibb üzrə 26 müraciət qeydə alınıb.

Siyahıda kifayət qədər yüksək təhsil verən ölkələrin adları çəkilir. Xüsusən də ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya, İtaliya, Norveç, Belçika, hətta Yaponiya kimi dövlətlərin ali təhsil ocaqlarından söhbət gedir.

Bəs bu məzunların zəhməti hara getdi? Doğrudanmı təhsilimiz o dərəcədə inkişaf edib ki, ABŞ, Yaponiya, Fransa kimi ölkələrə aid diplomları tanıyıq? Bundan başqa, həmin gənclər pis-yaxşı xarici təhsil alıblar, fərqli dünyagörüşünə sahibdirlər, karyera qurmağa hazırlaşırırlar. Onların aqibəti necə olacaq? Bu halda, o gənclər Azərbaycanı tərk edib xaricdə kadr çevrilərsə, ölkəmiz üçün "beyin axını" deyilmi?

Təhsil üzrə mütəxəssis Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Azərbaycanda xaricdə təhsil almış məzunların diplomlarının tanınmaması ilə bağlı problemlər artıq illərdə davam edir və bu məsələ hər dəfə yeni rəqəmlər açıqla-

nanda daha da qəliz və ziddiyyətli mənzərə yaradır. TKTA-nın son məlumatına görə, 46 nəfərin diplomu müxtəlif səbəblərə görə tanınmayıb. Ən çox göstərilən arqumentlər arasında tədris yükünün normativdən az olması, akkreditasiyasız ali məktəblər, təhsil forması və ixtisas uyğunsuzluğu kimi bəndlər qeyd olunur. Bu isə həm həmin gənclərin illərlə sərf etdiyi zəhməti, ailələrinin külli miqdarda çəkdiyi xərcləri heçə çıxanır, həm də ölkənin beynəlxalq təhsil siyasətindəki ziddiyyətləri açıq şəkildə ortaya qoyur. Dövlət bir tərəfdən gənclərin xaricdə təhsil almasını təşviq edir, digər tərəfdən eyni gənclərin diplomunu tanınamamaqla onları faktiki olaraq işsizlik və perspektivsizliklə üz-üzə qoyur.

Rəqəmlərə baxanda təkcə 2024-cü ildə xaricdə təhsil almış təxminən 800-ə yaxın gəncin diplomunun tanınması ilə bağlı müraciətinə mənfi cavab verilib. Bu rəqəm içərisində ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya, Yaponiya, Fransa kimi dünya təhsilində ən yüksək göstəricilərə malik ölkələrdə təhsil almış məzunlar da var. TKTA-nın açıqladığı səbəblər arasında "tədris yükü normativdən azdır" kimi qeydlər xüsusi diqqət çəkir. Məsələ ondadır ki, Bolonya prosesi çərçivəsində kredit sistemi demək olar ki, bütün Avropa və Şimali Amerika ölkələrində oxşar qaydalarla tətbiq olunur və bu sistemdə

minimal yük tələbləri Azərbaycanın müəyyən etdiyi normativdən az deyil. Bu səbəb əsassız görünərsə də, ölkəmizdə diplom tanınmaması üçün ən çox istifadə olunan bəhanələrdən biridir. Bu, inzibati baryerlərin hüquqi normalarla deyil, subyektiv qərarlarla tənzimləndiyini göstərir".

Mütəxəssis qeyd edir ki, Azərbaycan Respublikasının "Təhsil haqqında" Qanununun 13.2-ci maddəsində dövlətin vəzifəsi kimi hər bir vətəndaşın aldığı təhsilin tanınması üçün şərait yaratmaq xüsusi vurğulanır: "Eyni zamanda Nazirlər Kabinetinin "Xaricdə verilmiş təhsil sənədlərinin tanınması və ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi Qaydaları"nın 3.1-ci bəndində yazılır ki, məqsəd beynəlxalq əməkdaşlığı inkişaf etdirmək və təhsil alan şəxslərin peşəkar fəaliyyətinə maneə yaratmamaqdır. Amma praktikada TKTA-nın fəaliyyəti, əksinə, gənclərin peşəkar fəaliyyətinə maneələr yaradır və prosesdə şəffaflıq yoxdur. Qərarların verilməsi üçün elmi əsaslandırılmış vahid meyarlar ictimaiyyətə açıq deyil, hər il dəyişən yanaşmalar və ziddiyyətli şərhlər gənclərin gələcəyini risk altına atır".

Kamran Əsədova görə, bu siyasətin mənfi nəticələri çoxşaxəlidir: "Birincisi, gənclər xaricdə keyfiyyətli təhsil almaq üçün vaxt, enerji və ailə büdcəsindən minlərlə dollar xərcləyir, lakin ölkəyə

Evlənmək üçün Azərbaycana gəlmək istədi, saxlanıldı

Türkiyədən Azərbaycana evlənmək məqsədilə gələn şəxs sərhəddə yaxalanıb. Belə ki, 1996-cı ildə Türkiyənin İğdır şəhərində anadan olmuş Mehmet Bandalı ölkəsində qan davalarının olması səbəbi və azərbaycanlı qadınla ailə qurmaq məqsədilə 2025-ci ildə Azərbaycana gəlmək istəyib (Oxu.az).

Amma onun pasportu olmadığından İstanbulda tanımadığı bir nəfərə 5 min türk lirası verib, saxta anket məlumatı ilə özünə pasport düzəltdirib. O, aprelin 4-də Azərbaycan Dövlət Sərhəd Xidmətinin "Sədərək" sərhəd nəzarəti məntəqəsinə gəlib, saxta pasportla Türkiyədən Azərbaycana keçməyə cəhd edərkən DSX əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Faktla bağlı cinayət işi başlanıb və iş Sədərək Rayon Məhkəməsinə göndərilib. Məhkəmənin hökmü ilə M.Bandalı 11 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

qayıtdıqda diplomlarının tanınmaması səbəbilə peşəkar fəaliyyət göstərə bilmir. İkincisi, bu vəziyyət "beyin axını"nı sürətləndirir, gənclər diplomlarının tanınmaması riskini nəzərə alaraq Azərbaycana qayıtmamaq qərarı verir və başqa ölkələrdə qalır. Üçüncüsü, dövlətin öz ali təhsil sistemində həddən artıq üstünlük verməsi, sanki Azərbaycan universitetlərinin ABŞ, Yaponiya, Almaniya kimi ölkələrin universitetlərindən daha keyfiyyətli imiş kimi davranması ictimaiyyətdə ciddi etiraz doğurur. Halbuki dünya reytinglərində Azərbaycanın ali məktəbləri 700-cü yerlərdən yuxarı qalxmır, diplomları tanınmayan universitetlər isə dünyanın ən yaxşı 200 ali məktəbi sırasındadır. QS World University Rankings 2024 hesabatına görə, ABŞ-dan Harvard, MIT, Böyük Britaniyadan Oxford, Cambridge, Yaponiya və Almaniya onlarla universitet ilk 100-lükdədir. Bu realıq fonunda Azərbaycanın həmin diplomları tanınamaması heç bir məntiqi izaha sığmır.

Dünya təcrübəsi tam əks istiqamətdədir. Avropa İttifaqında Lissabon Tanınma Konvensiyası çərçivəsində üzv ölkələr bir-birinin diplomlarını avtomatik tanıyır və yalnız saxta sənəd hallarında imtina edilir. Kanada və ABŞ-da diplom tanınması dövlətin deyil, işəgötürənlərin səlahiyyətindədir və bazar mexanizmi özü keyfiyyətli təhsili seçir.

Azərbaycan isə diplom tanınması prosesini inzibati baryerlərlə yükləyərək həm beynəlxalq əməkdaşlığı zəiflədir, həm də gənclərə qarşı sosial ədalətsizlik yaradır. Elm və Təhsil Nazirliyi bu istiqamətdə heç bir maarifləndirici iş aparmır, ictimaiyyət üçün vahid və aydın qaydalar təqdim etmir, TKTA ilə bağlı yüzlərlə şikayətə baxmayaraq, problem həll edəcək plan və proqnoz ortaya qoymur. Nazirlik faktiki olaraq bu böhranı kənardan izləyir və nəticədə Azərbaycan diplom tanınmayan azsaylı ölkələrdən biri kimi mənfi imic qazanır".

Əsədov hesab edir ki, problemin həlli üçün diplom tanınması mexanizmləri sadələşdirilməli, Lissabon Konvensiyasına tam uyğun avtomatik tanınma sistemi tətbiq olunmalı, yalnız saxta və akkreditasiyasız ali məktəblər üzrə istisna hallarda məhdudiyyət qoyulmalıdır: "Gənclərin illərlə çəkdiyi zəhmətə, ailələrin minlərlə dollar xərclədiyi təhsilə hörmət edilməli, onların ölkəyə qayıdaraq inkişafına töhfə verməsi üçün maneələr aradan qaldırılmalıdır. Əks halda, yeni bu yanaşma davam etdiyi müddətdə "beyin axını" daha da güclənəcək, Azərbaycan öz gələcəyini itirəcək və təhsil siyasəti kağız üzərində yazılan, realıqda isə tətbiq edilməyən vədlərdən ibarət qalacaq".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Rəhman Mustafayev Azərbaycan Kinematografıqlar İttifaqının sədri Rasim Balayevin mərhum aktyorumuz Ceyhun Mirzəyevin qızı ilə bağlı müraciətini cavabsız qoyub. Bu barədə Qaynarinfo-ya ittifaqın katibi Əli İsa Cəbbarov məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, aktyorun qızı Cəmalə Mirzəyevanın Rusiyada küçələrdə ya-

Rasim Balayevin səfirə müraciəti -

o qızı necə qurtaraq?

Xalq artisti: “Fikrimcə, biz kömək üçün doğru instansiyaya üz tutmamışıq”

şaması və onun qısa zamanda tapılması istiqamətində ittifaqın etdiyi müraciətə səfirlikdən rəsmi cavab verilməyib.

Xatırladaq ki, bir müddət öncə “Ögey ana” və “Fəryad” kimi məşhur filmlərdə rol almış mərhum aktyor Ceyhun Mirzəyevin qızı Cəmalə Mirzəyevanın Moskvada küçədə yaşadığını əks etdirən video yayımlanıb. Həmin videoya baxan sənət adamları, xüsusən də Ceyhun Mirzəyevin yaxın dostları mətbuata açıqlamalarında problemi diqqətdə saxlayaçaqlarını bildiriblər.

Onlar Cəmalə Mirzəyevanın tapılması istiqamətində Mədəniyyət Nazirliyinə də müraciət edəcəklərini vurğulayıblar. Aktyorun həyat yoldaşı Lidiya Mirzəyeva isə 2015-ci ildə dünyasını dəyişib.

Rasim Balayev bu ilin mayında “Yeni Müsavat”a bildirmişdi ki, Cəmalə Mirzəyeva olduqca istedadlı bir qız olub: “Mən Ceyhun Mirzəyevlə bir neçə filmdə iştirak etmişəm, üstəlik, yaxın olmuşuq. Onun həyat yoldaşı Lidiya xanım Bakı şəhərində prokuror idi. Ceyhun rəhmətə getdikdən sonra nəşə bir qərar verildi ki, qızını da götürüb Rusiyada qohumlarının yanına köçsün. Qızı isə bildiyim qədər ilə şairə idi, şeir-

lər yazırdı. İndi anasının vəfatından sonra orada nə baş verib, nə olub, mülkü və var-dövləti niyə əlindən alınıb, bu barədə məlumatım yoxdur”.

Xalq artisti demişdi ki, Rusiyada o qədər imkanlı adamlarımız var, onlara desələr ki, bu qıza ev alınsın, kömək edilsin, mənə, yardım göstərilər.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyi bəyanat yayıb. Bəyanatda bildirilir ki, bu məsələnin təfərrüatlarını dəqiqləşdirmək üçün səfirlik operativ şəkildə Azərbaycan Kinematografıqlar İttifaqının sədri, Xalq artisti Rasim Balayevlə əlaqə saxlayıb. Telefon danışığı zamanı qeyd olunub ki, bu məsələ ilə əlaqədar Azərbaycanın səlahiyyətli orqanlarından səfirliyə heç bir

rəsmi müraciət daxil olmayıb. Eyni zamanda vəziyyətin ictimai əhəmiyyətini və Azərbaycan zıyallılarının nümayəndələrinin narahatlığını nəzərə alan səfirlik C.Mirzəyevanın taleyinin aydınlaşdırılmasına köməklik göstərilməsi xahişi ilə Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinə və digər səlahiyyətli orqanlarına rəsmi sorğular göndərməyi R.Balayevə tövsiyə edib.

Səfirlik onu da vurğulayıb ki, C.Mirzəyevanın Rusiya Federasiyasında mümkün vətəndaşlığı nəzərə alınaraq, məsələ Azərbaycanla Rusiya arasında ikitərəfli müqavilə və konvensiyaların müddəalarına uyğun həll edilməlidir.

Bəs Ceyhun Mirzəyevin yadigarını necə xilas etmək

olur?

Xalq artisti Rasim Balayev “Yeni Müsavat”a danışib. Xalq artisti qeyd edib ki, Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Rəhman Mustafayev məsələ ilə bağlı ona zəng edib: “Səfir bildirdi ki, Cəmalə Mirzəyeva Rusiya Federasiyasının vətəndaşdır və bu səbəbdən Azərbaycanın səfirliyi ona hüquqi və ya praktiki yardım göstərə bilməz. Məlum olduğu kimi, Cəmalə Mirzəyeva anası Lidiya Qriqoryevna ilə birlikdə uzun illər əvvəl Rusiyaya köçüb və oranın vətəndaşlığını qəbul edib. Bu səbəbdən Azərbaycan tərəfinin hər hansı rəsmi müdaxilə imkanı yoxdur.

Təsəvvür edin, əgər səfirlik hansısa azərbaycanlıya kömək edə bilmirsə, bizim də eyni vəziyyətdə əlimiz bağlıdır. Fikrimcə, biz kömək üçün doğru instansiyaya üz tutmamışıq, ehtimal ki, Azərbaycan diaspor təşkilatlarına müraciət etmək daha məqsədəuyğun olardı. Belə hallarda yalnız diaspor qurumları nəşə edə bilər.

Cəmalənin vəziyyətinə gəlincə, daha əvvəl də qeyd etdiyim kimi, anası Lidiya Qriqoryevna qızı ilə birlikdə Rusiyaya köçmüşdü. Onlar Bakıda olan evlərini sataraq, Rusiyada yeni mənzil almışdılar. Bildiyim qədər Lidiya xanım 2015-ci ildə vəfat edib. Bundan sonra kimsə Cəmaləyə evlənməyi vədi verərək onun evini satdırıb. Qısa müddət birgə yaşadıqdan sonra həmin şəxs Cəmaləni zərərli vərdişlərə alışıdır və tərk edib. Nəticədə Cəmalə küçələrdə qalıb”.

Məsələ ilə bağlı “Yeni Müsavat” olaraq Mədəniyyət Nazirliyinə sorğu ünvanladığı. Lakin hələlik sorğumuza cavab verilməyib.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

AzTV-nin eks-sədrinin qardaşı oğlunu bu məşhurun oğlu həbs etdiribmiş - məhkəmə işi

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Aytən Əliyevanın sədrliyi ilə Nizami Alışanın cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib. Musavat.com xəbər verir ki, prosesdə Rabitə və Nəqliyyat Nazirliyindən daxil olan sorğuya cavab elan olunub.

Həmin sənəddə Invest.az, Invest.com saytlarının domenlərinin kimə məxsus olması müəyyən edilib. Qeyd olunub ki, bəzi məsələlərlə bağlı ekspertizanın təyin olunmasına zərurət var.

Nizami Alışan deyib ki, Invest.az-ın Dəmirçi Plaza-da olan ofisində pulları Rövşən adlı şəxsə nağd şəkildə verib. Onun sözlərinə görə, ekspertiza aparılırsa, bütün hallar aşkar olunacaq. Nizami Alışanın vəkili Samir İsayev bildirib ki, Məhkəmə Ekspertiza Mərkəzində bu halların araşdırılması üçün mütəxəssis yoxdur. “Amma bu işləri mükəmməl görən Daxili İşlər Nazirliyinin Kibercinayətdə Dair Mübarizə İdarəsi və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində mütəxəssislər var. Lakin bu cinayət işi Daxili İşlər Nazirliyindən gəldiyi üçün ora göndərməyin əhəmiyyəti yoxdur”.

Hakim bildirib ki, ekspertizanı Nəqliyyat, Rabitə və Texnologiya Nazirliyi apara bilər: “Vəsətət olsa, məsələyə baxıla bilər”.

Daha sonra Nizami Alışan həbsdən əvvəl Babək Məmmədzaadə ilə görüşməsindən danışib. İddia edib ki, həbsini Babək Məmmədzaadə təşkil edib.

Hakim xatırladı ki, zərərçəkmiş Babək Məmmədzaadə və digər iki şahid iclasda iştirak etmir. Onlara növbəti dəfə məhkəməyə gəlmələri üçün vaxt verilir. Zərərçəkmiş və şahidlər növbəti dəfə də məhkəmədə iştirak etməsələr, barələrində məcburi gətirilmə qərarı qəbul ediləcək.

İttihama görə, Nizami Alışan Babək Məmmədzaadənin 1 milyon 300 min, Zeynal Usubovun 945 min, Yadiqar İsmayılovun isə 200 min dollar pulunu yuxarıda qeyd edilən vasitə ilə - dələduzluq edərək ələ keçirib. Hazırda fərdi sahibkar kimi fəaliyyət göstərən zərərçəkənlərə dəymiş ziyan ümumilikdə 2 milyon 445 min dollar edir. Bu cinayətin üstü Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Kibercinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən açıqlanıb. Müştərilərinin xüsusilə külli miqdarda pulunu ələ keçirən Nizami Akif oğlu Alışan cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. Onun barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

İbtidai istintaq dövründə zərərçəkmişlərin hamısı Nizami Alışanla üzləşdirilib. Zərərçəkmişlərdən biri də “Aztelekom” MMC-nin sabiq baş direktoru Məhəmməd Məmmədovun oğlu Babək Məmmədzaadədir. Zeynal Usubov əvvəllər prokurorluq orqanlarında işləyib, Nərimanov rayon prokurorunun müavini olub. O, 2023-cü ilin aprelində prokurorluq orqanlarından xaric edilib. Xatırladaq ki, ötən ilin yayında Zeynal Usubovun Bakıda yerləşən “Hollivud” restoranında bıçaqlanması barədə məlumatlar yayılmışdı. Z.Usubov məsələ ilə bağlı verdiyi açıqlamada həmin xəbərlərin yalan olduğunu bildirmişdi.

Qeyd edək ki, Nizami Alışan AzTV-nin keçmiş sədri Arif Alışanovun qardaşı oğludur. Onun 4 il əvvəl vəfat etmiş atası Akif Alışanov da yüksək vəzifələrdə çalışıb. O, uzun illər polkovnik rütbəsi ilə Sumqayıt Mühafizə İdarəsinin rəisi işləyib. Sonuncu dəfə isə Müdafiə Sənaəti Nazirliyinin Mühafizə və təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi kimi fəaliyyət göstərən Nizaminin qayınatası hazırda Amerikada yaşayan müğənni Elariz Məmmədovludur. O, 2014-cü ildə müğənninin qızı Günelə evlənib.

✉ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Vətəndaşlara risk xəbərdarlığı: “2015-ci ildəki iki devalvasiya göstərdi ki...”

“Azərbaycanda xarici valyutada, xüsusilə ABŞ dolları ilə kreditləşmə hələ də müəyyən səviyyədə davam edir. Halbuki bu növ kreditlər ciddi risklər daşıyır”.

Bu barədə KONKRET.az-a açıqlamasında iqtisadçı Kənan Quluzadə deyib.

O, Azərbaycanla xarici valyutada kreditləşmənin riskləri və davam edən tələbatın səbəbləri barədə danışaraq: “Əsas risk valyuta ilə bağ-

lıdır. Yeni borcalan gəlirlərini manatda əldə etdiyi halda, kredit ödənişlərini dollarda etməli olur. Dollanın məzənnəsi qalxdıqda, borcalanın üzərinə düşən yük artır və kreditin faktiki dəyəri çoxalır. Bu da həm borcalanın ödəmə qabiliyyətinə, həm də ümumi maliyyə sabitliyinə mənfi təsir göstərir. 2015-ci ildə ölkədə baş verən iki böyük devalvasiya təcrübəsi bunu açıq şəkildə sübut etdi. Minlərlə insan xarici valyutada olan kreditlərini ödəməkdə çətinlik çəkdi, bir çox kreditlər problemli kreditlər siyahısına düşdü”.

İstintaqa cəlb edilən abituriyentlər - onları bu cəza gözləyir

Hüquqşünas: "Əgər imtahan qaydaları texniki vasitələrlə kütləvi şəkildə pozulubsa və şəbəkə təşkil edilibsə..."

KİV-də imtahan prosesi qaydalarının pozulması ilə məşğul olan müəyyən şəbəkələrin ifşa olunduğuna, kimlərsə hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən məsuliyyətə cəlb olunmalarına dair məlumatlar yayılır. Dövlət İmtahan Mərkəzi bütün imtahanlarda qaydaların pozulmasının qarşısının alınması, şəffaflıq üçün tədbirlər görür.

Bunu Dövlət İmtahan Mərkəzinin aparat rəhbəri Vəfadar Misirov "Ali təhsil müəssisələrinin sərgisi"nin açılış mərasimində jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Aparat rəhbəri bildirib ki, hər imtahandan sonra qayda pozuntuları barədə ictimaiyyətə məlumatlar təqdim olunur: "Birinci növbədə bunu abituriyentlər, valideynləri maarifləndirmək, xəbərdarlıq üçün edirik. İmtahan qaydalarını pozanlar vaxtından, yerindən asılı olmayaraq aşkar olunduğu zaman həmin pozuntunun səviyyəsinə uyğun olaraq imtahan nəticələrinin ləğv olunmasınadək tədbirlər görülür. Müəyyən qayda pozuntuları var ki, hüquqi məsuliyyət yaradır və ona adekvat tədbirlərin görülməsi bizdən tələb edilir".

Vəfadar Misirov vurğulayıb ki, mobil "Wi-Fi" sistemi olan qurğular, mikro-qulaqlıqlar, kameralar, mikrofonlardan istifadə edən şəxslər düşünür ki, bu sui-istifadə yolu ilə müəyyən bal toplaya bilərlər. O bildirib ki, bu hallar aşkarlanıb və hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət edilib: "Artıq bir neçə abituriyentdən izahat alınıb, onlar istintaqa cəlb ediliblər. Bizə vacib olan məsələ bu işin təşkilatçılarıdır. Həmin şəbəkə ifşa olunub. Onlar istintaqa cəlb ediliblər. Prosesin nəticələri barədə istintaq başa çatdıqdan sonra DİM tərəfindən ətraflı məlumat veriləcək".

Bəs bu işlə məşğul olanları hansı cəzalar gözləyir?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, bu məsələ sırf inzibati qayda pozuntusu ilə kifayətlənmir: "Əgər söhbət imtahan qaydalarının texniki vasitələrlə kütləvi pozulmasından və şəbəkə təşkil edilməsindən gedirsə, bu artıq cinayət məsuliyyəti doğura bilər. Adi qaydada, yəni imtahanda gizli köməkçi vasitədən istifadə olunsaydı, bu halda Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) imtahan nəticələrini ləğv edə bilərdi. Bundan başqa, əlavə inzibati tədbirlər tətbiq oluna bilərdi".

Natiq Ələsgərov deyib ki, imtahanda texniki vasitələrlə saxtakarlıq etmə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 273-cü maddəsi - kompüter texnikası vasitəsilə məlumatlara qanunsuz müdaxilə predmeti hesab olunur: "Bu əmələ görə 1 ildən 3 ilədək azadlıqdan məhrumetmə və ya məhdudlaşdırma cəzası nəzərdə tutulur. Bundan başqa, bu əməl Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 320-ci maddəsi - rəsmi sənədlərin saxtalaşdırılması kimi də tövsiyə oluna bilər. Bu halda 2 ilə qədər azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur. İstintaq təsdiqləyə ki, bu əməllər törədilərkən qanunsuz xüsusi texniki vasitələrin hazırlanması və istifadə olunub, bu halda Cinayət Məcəlləsinin 299-cu və 302-ci maddələri ilə də ittiham oluna bilər. Bu maddələrin sanksiyasında 2 ildən 5 ilə qədər cəza nəzərdə tutulur".

Natiq Ələsgərov əlavə edib ki, imtahan zamanı mikro-qulaqcıq, kamera, gizli Wi-Fi cihazı kimi qurğularla kütləvi şəkildə kömək göstərilməsi artıq qrup halında cinayət kimi qiymətləndirilə bilər. Bu halda məsuliyyət daha ağır olur və təşkilatçılar 3 ildən yuxarı həbs riski ilə üzləşə bilərlər.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Yaponiya qadınları 40 ildir ki, ömür uzunluğu üzrə dünya rekordunu əldən vermirlər. Musavat.com-un məlumatına əsasən, bu barədə NHK telekanalı ölkənin Səhiyyə, Əmək və Sosial Rifah Nazirliyinin 2024-cü il üçün açıqladığı statistik məlumatlara istinadən xəbər verib.

pon xalqının sağlam və uzunömürlü həyat tərzinin əsas səbəblərindən danışılıb. O bildirib ki, bu ölkədə həyat fəlsəfəsi, cəmiyyətin dəyərləri və tərbiyə sistemi tamamilə fərqlidir və sağlamlıqla birbaşa əlaqədardır.

Seyfəddin Əsəd qeyd edib ki, yaponlarda uzunömürlülük uşaq yaşla-

zaman belə bir hadisə baş verdi: televiziya kanallarında elan etdilər ki, gecə tufan olacaq, hər kəs ehtiyat tədbirləri görsün və evində qalsın. Gecə boyunca yatmayıb kanalları izlədim ki, görüm tufan necə olacaq. Heç bir panika, qorxu saçan xəbər, şou, dramatik səhnə olmadı. Sonda yalnız

sa, mükəmməl nəticə alındı".

Yaponlar həm də dünyanın ən fəal turistləri hesab olunurlar. Seyfəddin Əsədin sözlərinə görə, onlar bu günü deyil, gələcəyi düşünürlər: "Pensiya çıxanda istirahət edəcəyəm" prinsipi ilə yaşayırlar. O vaxta qədər ge-

Yapon uzunömürlülüüyünün sirri - tanınmış həkimlə "qeyri-ənənəvi təbabət" söhbəti

Seyfəddin Əsəd: "Yaponiyada kök adam görsəniz, deməli, o, yapon deyil, çünki..."

Rəsmi statistikaya əsasən, 2024-cü ildə Yaponiya qadınlarının orta ömür uzunluğu 87,13 il təşkil edib. Bu göstərici ilə Yaponiya dünya üzrə birinci yerdə qərarlaşıb. Bu, həm də ölkənin sağlamlıq xidmətlərinin keyfiyyəti, balanslı qidalanma, nizamlı həyat tərzini və qabaqcıl tibbi texnologiyalara çıxış imkanlarının nəticəsi kimi qiymətləndirilir.

Yapon kişilərin orta ömür uzunluğu isə 81,09 il olub. Bu göstərici ilə Yaponiya kişiləri dünya üzrə altıncı yeri tutur.

Mütəxəssislər hesab edirlər ki, kişilərlə müqayisədə qadınların daha uzun ömür sürməsi bir çox sosial, bioloji və psixoloji amillərlə bağlıdır.

Bəs yaponların uzunömürlü xalq olmasının konkret səbəbi nədir? Onlar nə yeyir, nə içirlər? Yuxu rejimləri necədir?

Qeyri-ənənəvi təbabət üzrə mütəxəssis, Yaponiyada bu ölkənin yaşam tərzini yaxından müşahidə etmiş tanınmış həkim Seyfəddin Əsəd "Yeni Müsavat"a açıqlamasında ya-

ndan formalaşır: "Yaponlar həm qadınlar, həm də kişilər arasında uzunömürlülüyə görə dünyada ön sıralardadır. Bunun bir neçə əsas səbəbi var. Onlardan biri uşaq yaşlarından aldıkları tərbiyə və genetik sağlamlıq kodlarıdır. Yapon uşaqları kiçik yaşlarından babalarının məşğul olduğu fiziki işlərə cəlb olunurlar. Onları meşəyə aparır, kəndirle ağaca dırmaşdırır, çox gəzdirməklə bədənlerini möhkəmləndirirlər. Yəni ilk yaşlardan uşağa fiziki yüklənmə və həyat dərsləri verilir.

Yaponların uzunömürlülüüyünün digər səbəbi düzgün qidalanmadır. Onların süfrəsində çörəyə nadir hallarda rast gələ bilərsiniz. Çörək əvəzinə düyü əsas qida məhsuludur, o da çox zaman kiçik yumru formalarda təqdim olunur. Qızardılmış ətə üstünlük vermirlər, daha çox dəniz məhsulları ilə qidalanırlar. Bundan əlavə, yaponların sinir sistemi də çox sakit və tarazlıdır. Bu, həm genetik faktorlarla, həm də cəmiyyətin verdiyi tərbiyə ilə bağlıdır.

Yaponiyada olduğum

bir yıxılmış elektrik dirəyini göstərdilər. Yəni efirə mənfi, qıcıqlandırıcı, insanı stressə salan informasiyalar verilmir. Onlar insanı qorxutmur, qıcıqlandırmır".

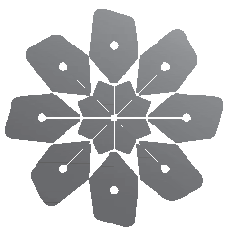
Həkim Yaponiyada ictimai tərbiyənin yüksək səviyyədə olduğunu xüsusi olaraq vurğulayıb: "Bir dəfə metroda bir sərxoş şəxs gördüm. Öz-özünə əl-qol atır, guya boksla məşğuldur. Onu sona qədər izlədim ki, görüm vəqona minəndən sonra kiməsə zərər verəcəkmi. Amma həmin adam vəqona minən kimi sakitləşdi, kimsəyə toxunmadı. Bu, yapon cəmiyyətində ictimai qınağın, ictimai məsuliyyətin və tərbiyənin necə yüksək səviyyədə olduğunu göstərir.

Tokioda ağacların sayı çoxdur. Bir ağacı kəsmək böyük cinayət sayılır və sərt cəza tətbiq olunur. Hər yerdə yaşıllıq qorunur. O qədər ağac sevirilər ki, hətta vana otaqlarına belə ağac maketləri yerləşdirirlər. Su da xüsusi diqqət yetirirlər. Orada duş qəbul edəndə təəccübləndim, su o qədər təmiz və yüngül idi ki, heyran qaldım. Nə qatırlar-

cə-gündüz işləyir, qənaətlə pul yığırlar. Amma pensiya çıxanda həmin pulu bir anda xərcləyə bilmirlər. Ona görə də ilboyu səyahət edirlər. Yüz yaşlarında belə çevik, arıq yaponlarla ayaqlaşmaq çətin olur. Əvvəllər onlara baxanda yazığım gəlirdi, niyə bu qədər zəif və arıqdırlar deyə düşünürdüm. Sonradan başa düşdüm ki, əslində sağlam və xoşbəxt insanlar elə onlardır. Əgər haradasa kök adam görsəniz, deməli, o, yapon deyil, başqa ölkədən gəlmiş biridir. Mən orada heç vaxt çox yeyən yapon görmədim. Qidaları az kalorilidir, hərəkətləri isə çoxdur. Çox yeriyirlər.

Yaponlar olduqca dürrüst insanlardır. Aldatmırlar. Əgər kimsə aldadırsa, deməli, o da qonşu ölkələrdən gəlmiş biridir. Yapon xanımlar dünyanın ən baxımlı, özünə dəyər verən qadınlardır. Yapon kişiləri də qadınlara hörmət və diqqətlə yanaşırlar. Onlar öz millətlərini sevirilər, yaponun sevdiyi yenə də yaponudur. Və nəhayət, yaponların qonaqpərvərliyi də özünəməxsusdur. Onların məşhur bir sözü var: "Yaponiyanı yaponlar üçün tikmişik, turistlər üçün yox". Onlar stressdən uzaq, qaydasızlıqdan uzaq bir həyat yaşayırlar. Bizdəki kimi yollarda tıxac yoxdur. Tıxac məsələsini yeraltı yollarla həll edirlər. Bütün avtobus dayanacaqları və nəqliyyat vasitələri yeraltına salınıb. Yuxarı səthdə isə istənilən anda avtobus dayandırmaq, kimsə salıb-düşürmək mümkün deyil. Hər şey sistemlidir".

□ **Xəlida GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

Planetimizdə iqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin çirklənməsi səbəbindən yeni fəsillər yaranıb. Bu barədə "Live Science" yazır.

Qeyd olunub ki, bu fəsillər insan fəaliyyətinin təsiri altında yaranıb. Məsələn, Cənub-Şərqi Asiyanın bəzi ölkələrində səmanın bir neçə həftə ərzində tüstü ilə örtüldüyü "tüstülü fəsillər" yaranıb. Bu, xüsusilə ilin quraqlıq dövründə kənd təsərrüfatı sahələrini genişləndirmək üçün meşələrin kütləvi şəkildə yandırılması ilə əlaqədardır. Alimlər həmçinin Asiyanın cənubunda noyabrda mart ayına qədər, su axınlarının sahələrdə çoxlu plastik gətirdiyi "zibil mövsümü"nü də müəyyən ediblər. Eyni zamanda alimlər hesab edirlər ki, adət etdiyimiz fəsillər getdikcə yox olur və bunun bəşəriyyət, canlı ekosistemlər üçün mənfi nəticələri olacaqdır.

Yeni fəsil tipləri hansılardır?

"Progress in Environmental Geography" jurnalında dərc olunan tədqiqata əsasən, elm adamları son dövrlərdə aşağıdakı dörd yeni fəsil anlayışını irəli sürürlər:

1. Yeni yaranmış fəsillər - daha əvvəl həmin bölgədə mövcud olmayan, tamamilə yeni iqlim naxışlarının formalaşdığı fəsillər;
2. Yox olmuş fəsillər - əvvəllər müşahidə olunan, lakin faktiki olaraq yoxa çıxmış və ya tanınmaz dərəcədə dəyişmiş ənənəvi fəsillər;
3. Aridmik fəsillər - fəsillərin gözəlinən vaxtı və müddətindəki pozuntular;
4. Sinkoplu fəsillər - fəsillərin intensivliyi və xarakterindəki nizamsız dalğalanmalar.

Yeni fəsil anlayışına öyrəşmək vaxtıdır

Bu anlayışlar sizə artıq tanış gələ bilər. Tədqiqatda digər elmi işlərə istinad olunaraq bildirilir ki, yay fəsilləri daha isti və daha uzun müddətli olmağa başlayıb. Qışlar isə qısalıb və

daha mülayim keçməyə meyllidir. Bahar fəslə əvvəlki dövrlərə nisbətən daha erkən başlayır. Atlantik və Sakit okeanlarda "qasırğa fəslə" daha uzun çəkir, Kaliforniyada isə "meşə yanğınları fəslə" demək olar ki, bütün il əhatə edir.

Bu dəyişikliklər iqlim dəyişikliyinə artıq yalnız temperatur deyil, bütövlükdə fəsillərin quruluşu və ritmini də kökündən dəyişdirdiyini göstərir.

Detallara keçək. Yer kürəsində artıq yeni fəsillər formalaşıb. Yeni fəsillərin yaranmasına ən çox insan fəaliyyəti təsir edib. Britaniyalı alimlər - London İqtisadiyyat Məktəbi və York Universitetindən olan tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, Yer planetində iki yeni fəsil yaranıb. Onlar dünyanın müxtəlif bölgələrində fəsillərdə baş verən köklü dəyişiklikləri araşdıran sonrakı qənaətə gəliblər.

Alimlərin sözlərinə görə, insanlar demək olar ki, Yer təbii ritmlərini köklü şəkildə dəyişiblər. Bu isə yeni fəsillərin - dumanlı və zibil fəsillərinin yaranmasına səbəb olub. Birinci fəsil, yeni çox dumanlı hava şəraiti hər il Cənub-Şərqi Asiyanın bir çox ərazilərində müşahidə edilir. Bunun da əsas səbəbi Hindistandakı məhsul qalıqlarının yandırılması, eləcə də İndoneziyada, həmçinin Malayziyada torf sahələrinin təbii qoynunda, yəni açıq sahələrdə yandırılmasıdır.

Zibil fəslə isə dekabrda martadək Balidə müşahidə olunur. Alimlərin izahına görə, bu dövrdə güclənən musson küləkləri və okean axınları sahillərə tonlarla plastik tullantı gətirir. Statistikaya görə, təkcə 2025-ci ilin üç ayı ərzində sahillərdən 3 min tondan çox tullantı toplanıb. Bənzər hallar Filippin, Tailand, ABŞ-da da

Ekologiya

ÜSAVAT
N 133 (8743) 1 avqust 2025

Yer üzündə yeni fəsillər niyə yaranıb?

Alimlər xəbərdarlıq edir: "Ənənəvi fəsillər tədricən yox ola bilər, nəticədə..."

qeydə alınıb.

Alimlər bildiriblər ki, ənənəvi fəsillər tədricən yox olmağa başlayır. Bu proses artıq aydın şəkildə seziilir. Məlum olub ki, hətta Alp dağlarında belə qış çox qısalıb və əvvəlki qədər bol qar yağmır. Bundan əlavə, fəsillər getdikcə daha çox ekstremal hava hadisələri ilə də müşayiət olunur.

Tədqiqatçılar "aritmik" fəsillər anlayışını da təqdim ediblər ki, bu zaman müəyyən fəsillərə xas olan hadisələrin vaxtı dəyişir. Bu, quşların miqrasiyasına, çiçəklənməyə, yarpaq tökülməsinin başlanmasına və bir sıra belə hallara mənfi yöndə çox böyük təsir göstərir. Belə dəyişikliklər ekosistemləri pozur və milyonlarla insanın sağlamlığına təhlükə yaratmaqla bərabər, həm də bir çox sahələrə, əsasən də iqtisadiyyata zərər vurur.

Amma alimlər bildirirlər ki, havalanın sərinləmədən anıdan tez soyuması iqlim dəyişikliyi ilə əlaqədar deyil. Fəsil dəyişikliyi və zamanla payız və yaz kimi aralıq fəsillərin sı-

radan çıxması ilə bağlı söhbətlər uzun müddətdir ki, gedir. Ancaq bu barədə danışmaq hələ çox tezdir. Bu proses hələ 20-30 il sonra reallaşmağa bilər. Payızda bir neçə gün hava iqlim normasından aşağı olursa, bu, anormalıq sayılmır. Bütün fəsillər üçün gözəlinən haldır. Fəsil dəyişikliyi, ara fəsillərin zamanla sıradan çıxması 3-5 gün havanın pis keçməsi ilə ölçülə bilməz.

Araşdırmalar göstərir ki, hava çirklənmələrinə, çirkləyən, qarın yağmasına müharibələrin təsiri var. Ancaq iqlim dəyişmələrinə təsiri yoxdur. İqlimin dəyişməsinə xarici və antropogen amillər təsir edir. Məsələn, vulkanik püskürmələr iqlimə təsir edərək, onu bir neçə il soyutmağa qabildir. 1991-ci ildə Pinatubo vulkanının püskürməsi iqlimə əsaslı təsir göstərmişdi. Nəhəng maqma vadiləri yaranan qıqant püskürmələr yüz milyon ildə cəmi bir neçə dəfə baş verir, amma onlar iqlimə milyon illər təsir göstərir, iqlimi dəyişir. Bioloji növlərin məhv olmasına səbəb olur.

Dünya okeanının dəyişikliyi də iqlim dəyişmələrinə təsir edən amillər sırasındadır. Heyvanların məhv edilməsi, yaşıllıqların, ağacların kəsilməsi, bəzi növlərin tamamilə sıradan çıxması zamanla fəsil dəyişikliyinə gətirib çıxarır. Ancaq bu sadələşdirilmiş illərlə davam etdiyi halda iqlim dəyişmələri baş verə bilər. Havanın bir həftə isti, bir həftə soyuq keçməsi iqlim dəyişikliyi demək deyil.

Yaz və payız yoxa çıxır - əslində nə baş verir?

Fəsillər astronomik və iqlim fəsilləri olaraq, iki formada müəyyən edilir. Astronomik fəsillər Yerə Günəş ətrafında hərəkətinə əsaslanır və təqribən hər bir fəsil 90 gün davam edir. Astronomik fəsillər Yerə Günəş ətrafında fırlanması nəticəsində meydana gəlir. Bunun dəqiq tarixləri var, 23 sentyabr, 23 dekabr, 22 mart və 22 iyun tarixlərində fəsillər dəyişir. Bu tarixlər fəsillərin başlanması və başa çatması tarixləridir. İqlim fəsilləri isə müəyyən temperatur

həddinin keçilməsi ilə izah edilir. İqlim fəsillərində hər il 3-5 gün fərqlilik ola bilər. Məsələn, iqlim fəsillərində temperatur dayanıqlı olaraq, 10 C-dən yuxarı müşahidə edilsə, bu yaz fəslidir. Bu mart ayının əvvəlində də, martın 10-da da müşahidə edilə bilər.

İqlim dəyişiklikləri global problemdir. Elə bir nəzəri fikir var ki, gələcəkdə ara fəsillər - yaz və payız olmayacaq. Yeni ehtimal edilir ki, dünya miqyasında havalər o qədər soyuq və o qədər isti keçsin ki, iki fəsil yaransın. Bu uzun illər sonra üçün ehtimal edilir. Bu, Yerdə iqlimin formalaşmasında rol oynayan təbii amillərin dəyişməsi baş versə, mümkün ola bilər. Yeni Yerin xəyali oxunun orbit müstəvisində meylinin dəyişməsi, gələn Güneş radiasiyasının düşmə bucağının dəyişməsi ilə əlaqədar ola bilər. Belə hallar ola bilər. İlin müqayisəli formada isti keçməsinə, günün qısalmasına, havanın daha soyuq keçməsinə dilə gətirmək isə sadəcə, sözdür, müşahidə deyil.

Ümumi götürəndə Azərbaycanda 1961-1990-cı illərə nisbətən 1991-ci ildən 2015-2017-ci ilə qədər temperatur 0,6-1,5 C yüksəlib. Bu faktıdır. Bu iqlim dəyişmələrinin birinci əlamətidir. İqlim dəyişməsinin ilk əlaməti yağıntı və temperaturdur. Azərbaycanda, Abşeron yarımadasından başqa bütün ərazilərdə yağıntının miqdarı azalıb. Bu global miqyasda iqlim dəyişmələrinin nəticəsidir. Yeni global iqlim dəyişmələri lokal olaraq Azərbaycanda da müşahidə edilir. Belə davam edərsə, təbiətdə də, kənd təsərrüfatında da, landşaftda da, həyatın bütün sahələrində iqlim dəyişiklikləri baş verəcək. Biz də buna uyğunlaşmalıyıq.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

Kolbasalarda gizli dəhşət: diyetoloqdan SOS!

Kolbasa, frankfurter, cips və qəlyanaltılar uzun müddətdir ki, bir çox ukraynalıların qidalanmasının adi hissəsinə çevrilib. Lakin diyetoloqun sözlərinə görə, rəngarəng qablaşdırmanın və istəhaaçaan görünüşünün arxasında sağlamlığınız üçün təhlükəli ola biləcək tərkiblər gizlənilir.

RBC-Ukrayna ilə müsahibəsində Ukraynanın Əməkdar həkimi, professor, gastroenteroloq və diyetoloq Halyna Anokhina emal olunmuş ət məhsullarında ola biləcək şok edən detallar barədə danışır.

Onun sözlərinə görə, frankfurterlərin hazırlanmasında bəzən istifadə edilən tərkiblərdən biri... dezinfeksiya olunmuş toyuq tullantılarıdır. Gastroenteroloqun fikrin-

cə, kolbasa və frankfurterlərdən mümkün qədər uzaq durmaq lazımdır.

O, öz məruzələrindən birində heyretamiz məlumat

paylaşıb: quşçuluq fermalarından çıxan toyuq tullantılarının harada istifadə olunduğunu həkimlərdən soruşduqda belə nəticə çıxdı. Mə-

lum oldu ki, bu tullantılar gübrə kimi istifadə olunmaqla yanaşı (indi daha az yayılıb), bloklar şəklində hazırlanaraq həm yanacaq kimi,

həm də qida sənayesində istifadə olunur.

"Həzm məhsullarında çoxlu mikroorqanizmlər və zülallar olur. Onlar dezinfeksiya edilir və tam zülal çevrilir, sonra həmin zülal eyni frankfurterlərə əlavə olunur", - həkim gündəlik məhsullardakı gizli tərkiblərə diqqət çəkdi.

Daha da şok edən məlumat isə odur ki, bu gün ət neftdən də istehsal edilə bilər. Proses belə gedir: suya qarışmayan yağlı xam neft (məsələn, tanker qəzasından tökülmüş) xüsusi göbələr, xüsusilə Candida əlavə olunur. Bu göbələr yağı yeyir və onu zülal kütləsinə çevirirlər. Bu kütlə təmizlənərək "ət" şəklində formalaşdırılır.

Bu saxta əti təbii ətdən ayırmaq asandır - sümükləri

və damarları yoxdur, yağsızdır, şəffafdır və kiçik parçalarda satılır. Amin turşuları tərkibinə görə "tam normal məhsul" olsa da, mənşəyi ciddi narahatlıqlar doğurur. Bundan əlavə, cips və müxtəlif qəlyanaltıların qızardılması üçün istifadə olunan yağ da neftdən əldə edilir. Buna görə belə məhsullar bir-iki il saxlandıqdan sonra korlamır və toxunuşda yağlı hiss yaratmır. Bu "olyestra" adlanan, neftdən əldə edilən yağın istifadəsi ilə bağlıdır, çünki təbii yağlar zamanla mütəlak korlanırlar.

Bu açıqlamalar kütləvi istehlak üçün nəzərdə tutulan qida məhsullarının keyfiyyəti ilə bağlı ciddi suallar doğurur. Ekspertlər tərkib hissələrini diqqətlə oxumağı, az işlənmiş qidaları seçməyi və emal olunmuş ət məhsulları ilə qəlyanaltıların qəbulunu azaltmağı tövsiyə edir.

2025-ci ilin yeddi ayı arxada qalıb. Beynəlxalq siyasi-hərbi və ticari konfliktlərin iqtisadiyyatlara, global bazarlara ciddi təsiri ilə müşayiət olunan bu dövrdə Azərbaycanda əldə edilən nəticələr maraqlıdır. Belə ki, ABŞ-da Donald Trampın hakimiyyətə qayıdışı və başladığı tarif müharibələri fonunda xammal, o cümlədən neft bazarında qiymətlərin kəskin düşməsi Azərbaycan kimi əsas gəliri neft ixracından formalaşan ölkə üçün mühüm çağırışlar formalaşdırırlar.

Uzağa getməyək, iki qonşumuz - Rusiya və Qazaxıstan neft qiymətlərindəki ucuzlaşma səbəbi ilə dövlət büdcələrinə dəyişiklik etməli oldular. Dövlət büdcəsi neftin 70 dollarlıq dünya bazar qiyməti ilə hesablanan Azərbaycanda isə buna gəldimədi. Hələlik rəsmi statistika 7 aylıq göstəriciləri açıqlamasa da, ilin birinci yarısında əldə olunan nəticələr göstərir ki, bu il büdcədə hər hansı dəyişiklik olunmayacaq. Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı rəsmi məlumata əsasən 2025-ci ilin altı ayında dövlət büdcəsinin gəlirləri 19 milyard 803,9 milyon manat, xərcləri 17 milyard 95,6 milyon manat təşkil edib. Bu, proqnozlaşdırılan illik xərclərin 41,3 faizini təşkil etməklə yarımillik dövr üçün 8,7 faiz azdır. Lakin göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 43,5 milyon manat və ya 6,5 faiz çoxdur. Beləliklə, dövr 2 milyard 708,3 milyon manatlıq büdcə profisiti ilə başa vurulub.

Hesabat dövründə büdcənin gəlirləri 19 milyard 99,1 milyon manat proqnoza qarşı 704,8 milyon manat (3,7 faiz), 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 5,1 faiz və ya 961,1 milyon manat çox icra edilib. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfert nəzərə alınmadan dövlət büdcəsinin gəlirləri 5,9 faiz çox icra edilməklə 12 milyard 563,4 milyon manat təşkil edib ki, bu da 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 111,1 milyon manat və ya 0,9 faiz çoxdur.

Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 8 milyard 703,7 milyon manatı və ya 43,9 faizi vergi orqanlarının xətti ilə daxilolmaların, 7 milyard 240,5 milyon manatı və ya 36,6 faizi Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin, 3 milyard 91,1 milyon manatı və ya 15,6 faizi gömrük orqanlarının xətti ilə daxilolmaların, 312,2 milyon manatı və ya 1,6 faizi dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən təşkilatların ödənişli xidmətlərindən daxilolmaların, 21,9 milyon manatı və ya 0,1 faizi dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmaların, 434,5 milyon manatı və ya 2,2 faizi sair daxilolmaların payına düşür.

İlin 7 ayı getdi - Azərbaycanın büdcəsi və manatı...

2025-ci ilin yerdə qalan 5 ayından əsas gözləntilər

2025-ci ilin yanvar-iyun ayları üzrə dövlət büdcəsinin gəlirləri təsdiq edilmiş proqnoza nisbətən vergi orqanlarının xətti ilə 466,4 milyon manat və ya 5,7 faiz, gömrük orqanlarının xətti ilə 4,1 milyon manat və ya 0,1 faiz, dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmalar üzrə 5,1 milyon manat və ya 30,4 faiz, dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən təşkilatların ödənişli xidmətlərindən və digər mənbələrdən daxilolmalar üzrə 229,2 milyon manat və ya 44,3 faiz çox, Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfert üzrə proqnozlaşdırılan səviyyədə icra edilib.

Neft qiymətlərinin azalması büdcə gəlirlərində özünü göstərmiş. Belə ki, 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycanda dövlət büdcəsinin neft-qaz gəlirləri 9 milyard 526,6 milyon manat təşkil edib. Bu, proqnozdan 2,7 faiz, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 8,3 faiz çoxdur. Hesabat dövründə neft-qaz sektorunun büdcə daxilolmalarındakı payı 48,1 faizə bərabər olub.

Altı ayda neft-qaz sektorundan büdcəyə daxil olan gəlirlərin 24 faizi və ya 2 milyard 286,1 milyon manatını vergi orqanları təmin edib,

76 faizi və ya 7 milyard 240,5 milyon manatını isə Dövlət Neft Fondu (ARDNF). Bu isə o deməkdir ki, büdcənin neft-qaz sektorundan vergi gəlirləri 5 faiz, yaxud 121,1 milyon manat azalıb. Neft Fondundan büdcəyə transfert isə və 13,3 faiz və ya 850 milyon manat artıb.

Cari ilin birinci yarısında vergi orqanlarının xətti ilə büdcəyə daxil olmuş vəsaitlərin 52,7 faizi və ya 1 milyard 203,9 milyon manatı "Şahdəniz" yatağı üzrə mənfəət vergisi, 39,2 faizi və ya 897,6 milyon manatı Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) ödədiyi vergilər, 8,1 faizi və ya 184,6 milyon manatı isə ABƏŞ-in mənfəət vergisinin hesabına formalaşmış. Beləliklə, "Şahdəniz"dən büdcəyə daxil olan mənfəət vergisi illik ifadədə 36,9 milyon manat və ya 3,2 faiz, SOCAR-dan daxil olan vergilər 64,3 milyon manat və ya 7,7 faiz artıb, ABƏŞ-in ödədiyi mənfəət vergisi isə 222,3 milyon manat və ya 2,2 dəfə azalıb.

İlin birinci yarısında Neft Fondunun neft gəlirlərində də azalma var. Fondun açıqladığı hesabatla əsasən 2025-ci ilin birinci yarısında

Dövlət Neft Fondunun büdcə gəlirləri 8 milyard 833,0 milyon manat, büdcə xərcləri isə 7 milyard 278,6 milyon manat təşkil edib. Hesabat dövründə neft və qaz satışlarının həyata keçirilməsindən quruma 5 milyard 743,2 milyon manat (2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 10,8 faiz azalma) daxil olub. Bunun 4 milyard 974,3 milyon manatı mənfəət neftinin və qazın satışından, 765,3 milyon manatı bonus ödənişləri və tranzit gəlirlərindən, 3,6 milyon manatı akrhesabı ödənişlərdən əldə edilib.

İlin birinci yarısında Neft Fonduna Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından 4 milyard 427,3 milyon manat (azalma təxminən 13,3 faiz), Şahdəniz yatağından (qaz və kondensat) isə 423,3 milyon manat (artım təxminən 2 faiz) məbləğində vəsait daxil olub.

Neft bazarındakı volatillik Azərbaycanın xarici ticarət göstəricilərində pisləşməyə səbəb olub. Dövlət Gömrük Komitəsinin açıqladığı statistikaya əsasən, bu ilin ilk yarısında Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsi 24,4 milyard ABŞ dollarına bərabər olub. Bu göstərici son bir ildə 12,1 faiz artıb. Artım bü-

tünlüklə idxalın hesabınadır. Belə ki, xarici ticarət dövriyyəsinin 12,88 milyard ABŞ dolları ixracın, 11,52 milyard ABŞ dolları isə idxalın payına düşüb. Bu isə o deməkdir ki, illik ifadədə ixrac 0,2 faiz azalıb, idxal isə 29,9 faiz artıb. Ümumilikdə xarici ticarətdə müsbət saldo isə 3 dəfə azalaraq 1,36 milyard dollara enib. Lakin Azərbaycan Mərkəzi Bankında hesab edirlər ki, ölkədə manatın məzənnəsi üçün hər hansı təhdid yoxdur.

Birinci yarımill üzrə müsbət tendensiya qeyri-neft ixracının artımıdır. İqtisadi İşlətlərin Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi (İİTKM) "İxrac icmalı"nın iyul sayına əsasən yanvar-iyun aylarında Azərbaycanın qeyri-neft sektoru üzrə ixracı 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 9,9 faiz artaraq 1,8 milyard dollar təşkil edib. Bu dövrdə yeyinti məhsulları üzrə ixrac 19,1 faiz artaraq 564,7 milyon dollara bərabər olub.

Hesabat dövründə ixracında ən çox artım qeydə alınan məhsullar şəkər - ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 7,4 milyon dollar və ya 54,4 faiz, kimya sənayesi məhsulları - 48,7 milyon dollar və ya 38,7 faiz, meyvə-tə-

rəvəz 81,2 milyon dollar və ya 24,3 faiz, pambıq iplik 1,8 milyon dollar və ya 16,6 faiz, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatlar 5,1 milyon dollar və ya 12,5 faiz, çay 62,5 min dollar və ya 2 faiz, alüminium və ondan hazırlanan məmulatlardır - 666,8 min ABŞ dolları və ya 0,7 faiz.

Cari ilin birinci yarısında aqrar məhsulların ixracı 21,9 faiz artaraq 455,2 milyon dollara, aqrar-sənaye məhsullarının ixracı isə 7,7 faiz artaraq 145 milyon dollara çatıb. Bütövlükdə, aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracı 18,2 faiz artaraq 600,3 milyon dollar təşkil edib.

Qeyd olunan dövrdə ixrac olunan qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında pomidor (tomat) (149 milyon dollar) birinci olub. Bu siyahıda qızıl (144 milyon dollar) ikinci, pambıq (98,6 milyon dollar) isə üçüncü yerdə qərarlaşıb.

Qeyri-neft ixracımızda təhlükəli məqam əsas bazar olaraq Rusiyanın öndə qalmasıdır. Belə ki, altı ayda ən çox bu ölkəyə - 586 milyon dollar, Türkiyəyə 287,2 milyon dollar, Gürcüstana 154,8 milyon dollar, İsveçrəyə 151,5 milyon dollar, Ukraynaya isə 95,8 milyon dollar dəyərinə qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac olunub.

Təkcə iyun ayında Rusiyaya qeyri-neft ixracımız 143,1 milyon dollara bərabər olub. Ondan sonra gələn Türkiyəyə ixrac cəmi 35,9 milyon dollar, Gürcüstana 29,3 milyon dollar, İsveçrəyə 23,6 milyon dollar, Ukraynaya isə 19,3 milyon dollar təşkil edib.

Onu da qeyd edək ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Rusiyadan neft-qaz alan ölkələrə qarşı yaxın günlərdə sanksiyalar tətbiq edəcəyinə dair xəbərdarlığı fonunda dünya bazasında neftin qiymətində artım başlayıb. Son iki gündə Brent etalon markalı neftin qiyməti 4 dollar artaraq 73 dollar olub. Azərbaycan nefti isə 74 dollara qədər bahalaşmış. Analitiklərə görə, Tramp dediyinə əməl edərək Rusiyanın neft ixracını əngəlləmək üçün addımlar atarsa, bu, dünya bazasında qiymətlərin 75 dollardan yuxarı qalxması ilə nəticələne bilər. Bu isə Azərbaycan üçün əlverişli bazar konyukturunun formalaşması demək olacaqdır.

Qazaxıstanda niqab qadağan edilib. Hakimiyyət niqab və üzü örtən digər geyimlərin taxılmasının yasaqlanmasını ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi ilə izah edib. Qanuna edilən dəyişikliyin məqsədinin də vətəndaşların hüquq və azadlıqlarına, o cümlədən dini etiqad azadlığına toxunulmadan şəxslərin müəyyən edilməsi və ictimai asayişin təmin edilməsi olduğu bildirilib.

Lakin əlverişsiz hava şəraitində, tibbi göstərişlərə görə, əgər bunlar hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, habelə idman və mədəni-kütləvi tədbirlərin iştirakçılarırsa, uzun örtülməsi qadağan edilmir. İnsanın üzünü örtməyən hicab kimi dini geyim elementlərinə isə yeni qanunda toxunulmur.

Qeyd edək ki, bu il iyunun sonunda Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev sifətin tanınmasına mane olan geyimlərin, xüsusən də niqabın geyinilməsini qadağan edən qanun imzalayıb.

Azərbaycanda ictimai təhlükəsizlik amili nəzərə alınmaqla analoji qadağa mümkün mü? İkinci yandan, İslam dini, Qurani-Kərim hicabdan fərqli olaraq üzü tam örtən niqabla bağlı nə deyir?

Deputat, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikrini bölüşüb: “Qeyd etmək lazımdır ki, son dövrlərdə bir sıra Qərb ölkələri də bu cür addımlar atırlar və bu məsələləri əsasən təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi ilə əlaqələndirirlər. Belə qərarların qəbulu və müvafiq addımların atılması təhlükəsizlik baxımından önəmli sayılır. Çünki üz tamamilə bağlandıqda həmin şəxslərin tanınması və identifikasiyası çətinləşir. Məhz buna görə də sırf təhlükəsizlik səbəbilə bu cür qərarların qəbul edilməsinə ehtiyac

varanır. Bir çox ölkələrdə bu yanaşma mövcuddur.

Son günlərdə biz Qazaxıstanın da bu istiqamətdə addım atdığından və bu qərarın qəbul edildiyindən şahidiyik. Hesab edirəm ki, təhlükəsizliklə bağlı məsələlərin təmin olunması baxımından belə qərarların qəbulu zəruridir. Təhlükəsizlik hər bir ölkə üçün çox vacib məsələdir və hər bir dövlət çalışır ki, öz təhlükəsizliyini düzgün şəkildə təmin etsin. Bu baxımdan bu kimi qərarlar və müvafiq addımlar olduqca əhəmiyyətlidir”.

Dini məsələyə gəldikdə isə deputat deyib ki, İslama görə, üzün və əllərin tam şəkildə bağlanması vacib deyil: “Yeni İslamda üzün bağlanması dair hər hansı qəti göstəriş yoxdur. Əksinə, üz açıq, baş örtülü olmalı, bədənin digər hissələri örtülməlidir. Əllərin də biləyə qədər açıq qalması dini baxımdan qəbul edilir. Bu məsələ dini nöqtəyi-nəzərdən dəyərləndirildikdə belə qərarların dinlə ziddiyyət təşkil etmədiyini görürük. Son vaxtlar bezi müsəlman ölkələrində və müəyyən məzhəblərdə bu məsələyə daha həssas yanaşma nümayiş etdirilir. Məsələ aktualdır və müxtəlif səbəblərlə izah olunur. Lakin mən hesab edirəm ki, müsəlmanlar bu kimi məsələlərdə, geyim tərzində və ictimai davranışda daha məsuliyyətli və diqqətli olmalıdırlar. Çünki bu kimi hallar cəmiyyətdə və ele

Bu türk ölkəsində niqab yasaqlandı - Azərbaycan da edə bilər?

İlahiyyatçı-deputatdan qadağaya dəstək: "İslamda üzün bağlanmasına dair hər hansı göstəriş yoxdur"
Təhlükəsizlik eksperti: "Niqab altında terrorçu da gizləne bilər"

müsəlmanlar arasında da bir-mənəli qarşılanmır”.

Təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert, siyasi şərhçi İlham İsmayıl da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikrini açıqlayıb: “Şəxsi fikrimi soruşsanız, deyirdim ki, mənə, Qazaxıstan təcrübəsi Azərbaycan da tətbiq olunmalıdır. Bu, təkə təhlükəsizlik nöqtəyi-nəzərindən deyil, eyni za-

manda Azərbaycanın dünyəvi dövlət quruluşu baxımından da vacibdir. Düzdür, biz hər kəsin inancına hörmətlə yanaşırıq - bu, bizim cəmiyyətimizdə əsas prinsiplərdən biridir. Amma eyni zamanda bizim də dövlət quruluşumuza, konstitusiyamıza hörmət göstərilməlidir.

Qazaxıstanda bu məsələ ilk dəfə gündəmə gətirilmir. Hələ Prezident Tokayevdən əvvəl

Nursultan Nazarbayev bu barədə açıq şəkildə münasibət bildirmişdi. O demişdi ki, bizim qadınlar kişilərlə bərabər at belində, qazax çöllərində işlər görüblər və heç vaxt düşünməyiblər ki, niqab olmalıdır. At belində niqab yaramırdı. Yeni milli xüsusiyyətləri də burada önə çəkmişdilər. Bu yanaşma həm tarixi, həm də milli-mədəni köklərə əsaslanır. Ona görə də hesab

edirəm ki, biz də bu məsələyə yalnız təhlükəsizlik aspektindən deyil, eyni zamanda dünyəvilik və cəmiyyətin dəyərləri prizmasından yanaşmalıyıq.

Burada təkə inanc yox, təhlükəsizlik baxımından da bir çox ciddi məsələlər var. Biz bilirik ki, niqab altında müxtəlif ölkələrdə cinayətlər, hətta terror aktları törədilib. Düzdür, bu cür hadisələr Azərbaycanda baş verməyib, amma dünya təcrübəsi göstərir ki, risk həmişə mövcuddur. Hazırda dünya çox gərgin dönmədən keçir. İnformasiya müharibələrinin baş verdiyi, müxtəlif maraqlı qrupların ölkələr arasında münasibətləri pozmağa çalışdığı bir dövrdəyik. Belə hallarda müəyyən qruplar, birbaşa olmasa da, hansısa ölkələrin adından çıxış edərək Azərbaycana qarşı addımlar ata bilərlər ki, münasibətlər pozulsun. Niqab, yəni yalnız gözlərin görüldüyü paltarla istənilən şəxs, hətta terrorçu da gizlənərək cəmiyyətə qarışa bilər. Bunun qarşısını almaq isə çox çətin olar.

Bir daha təkrar edirəm: biz insanların inancına hörmətlə yanaşırıq. Amma həm təhlükəsizlik, həm də dövlətimizin konstitusion quruluşu baxımından niqabın - istər geniş şəkildə, istərsə də fərdi formada - yayılması qəbul edilə bilən deyil. Mən bu cür halları nə təhlükəsizlik, nə də dövlət quruluşumuz baxımından təqdir edə bilmirəm”.

□ Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”

Alman konslagerlərindən sovet “QULaq”ına - sovet hərbi əsirlərinin faciəsi

Hələ II Dünya müharibəsinin başlanğıcında nasist Almaniya-sının hakimiyyəti sovet hərbi əsirlərinin saxlanması və rəftarını tənzimləyən sənəd hazırlayıb. Sənədə əsasən əsirlər xüsusi qoşunların ehtiyaclarına uyğun olaraq işdə istifadə edilib. Almaniya qoşunlarının SSRİ-nin dərinliklərinə sürətlə irəliləməsi və müharibənin ilk aylarında qırmızı ordunun böyük hissələrinin mühasirəyə alınması çox sayda hərbi əsirin alınması ilə nəticələnib.

Almaniya tərəfinin məlumatına görə, müharibənin ilk üç həftəsində 360 min sovet əsgəri və zabiti əsir götürülüb, 1941-ci ilin sonunda onların sayı 3,3 milyondan çox olub. 1942-ci ilin əvvəllərində əmək resurslarının çatışmazlığı səbəbindən Almaniya rəhbərliyi sovet hərbi əsirlərindən ölkə iqtisadiyyatında işçi qüvvəsi kimi istifadə etməyə başlayıb.

Eyni zamanda sovet hərbi əsirlərinin faciəsi bir sıra amillərlə əvvəlcədən müəyyən edilib. Sovet İttifaqı “Quruda müharibə qanunları və adətləri haqqında” 1907-ci il tarixli Haaqa konvensiyasını rəsmən tanımayıb və hərbi əsirlərle rəftarla bağlı Cenevrə konvensiyasını imzalamayıb. Bu, alman rəsmilərinə Cenevrə konvensiyasının sovet hərbi əsirlərinə şamil edilmədiyini iddia etmək imkanı verib.

1944-cü ilin mayına qədər 724 min əsir müxtəlif sənaye sahələrində, daha 151 min nəfər cəbhə xəttində və qoşunların əməliyyat zonalarında işləyib. Ümumilikdə müharibə zamanı 5,7 milyona qədər sovet hərbi əsiri alman düşərgələrində olub. 1941-ci ilin oktyabrında əsir düşərgələrindən seçilmiş əsirlər kütləvi şəkildə həbsdüşərgələrinə köçürülüb və orada öldürülüb. Ən azı 30.000 adam güllələnib. Sənədlərdə göstərilir ki, Vermaxtın 13 ordusu, 44 ordu korpusu və digər diviziyalar bu sahədə canfəşanlıq göstərib.

Əsirlərdə işgəncə, zorakılıq, məcburi əmək, aclıq və ən kiçik müqavimətə görə edamlarla yanaşı, hərbi əsirlərin ta-

leində daha bir faciəvi amil öz ölkələrinin hakimiyyətinin onlara münasibəti olub. Əsirlikdən qayıdan çoxları vətənə xəyanətdə ittiham olunub.

SSRİ Dövlət Müdafiə Komitəsinin 27 dekabr 1941-ci il tarixli fərmanı ilə “əsir və düşmən tərəfindən mühasirəyə alınmış keçmiş qırmızı ordunun hərbi qulluqçularını” yoxlamaq üçün düşərgələr şəbəkəsi yaradılıb ki, bunlar əslində ciddi rejimli hərbi həbsxanalar olub.

Ümumilikdə, müharibə zamanı və müharibədən sonrakı dövrdə alman düşərgələrində olan təxminən 1,8 milyon keçmiş sovet əsiri azad edilib və yoxlanılıb. Onların bir çoxu yenidən orduya çağırılıb,

əhəmiyyətli bir hissəsi xüsusi əmək batalyonlarında bu dünyadan köçüb. Artıq 1941-ci ilin payızında SSRİ-də azad edilmiş məhbusları və müharirədə olanları yoxlamaq üçün müəssisələr şəbəkəsi yaradılıb. SSRİ Xalq Daxili İşlər Komissarlığı (XDİK) belə şəxslərin saxlanması və yoxlanılması üçün xüsusi düşərgələr təşkil edib. Əvvəlcə 10 xüsusi düşərgə yaradılıb. 1942-ci ildə Voloqda, Tambov, Ryazan, Kursk, Voronej və digər bölgələrdə daha 22 düşərgə meydana çıxıb.

1941-ci ilin oktyabrından 1944-cü ilin martına qədər olan ümumi məlumatlara görə, XDİK və “Smerş” düşərgələrinə xüsusi yoxlamalar

üçün göndərilmiş 317 594 keçmiş hərbi əsirdən 227 618 nəfəri (71,6%) orduya və komissarlığın qoşunlarına qaytarılıb, 8 225 nəfəri hərbi hissəyə göndərilib, 5 716 nəfər (1,7%) müdafiə sənayesinə köçürülüb, 1 529 nəfər (0,4%) xüsusi düşərgələrə qaytarılmadan xəstəxanalara göndərilib, 11 283 nəfər (3,5%) həbs edilib, 1 779 nəfər (0,5%) yoxlama zamanı işgəncələrə dözməyərək dünyasını dəyişib.

Tədqiqatçıların ixtiyarında olan 1944-cü il hesabatına əsasən xüsusi kontingentdəki 701 666 nəfərdən 85%-i yoxlamadan uğurla keçib. Digərələrinin taleyi (100 mindən çox şəxs) düşərgələrdə bitib. Büvtövlükdə müharibədən sonra 600 mindən çox insan xüsusi düşərgələrə göndərilib. Onlardan 233 mini məhkum edilib, 370 mini isə rəsmən həbsdən azad edilib. Lakin nasistlərin əlindən qurtulub SSRİ zabitlərinin əlinə düşərək ölənlərin sayının çox olduğu deyilir. Çünki SSRİ-nin şərqinə xidmətlərini davam etdirmək üçün göndərilən şəxslər “QULaq”ın sakinlərinə çevriləblər. Onların qohumlarına isə bir cümlədən ibarət məktub gəlib: “Şərqə gedib, itkin düşüb...”

Sənəddə tərxis edilən yaşlılar kimi qeydiyyata düşən keçmiş əsirlər “sənayedə işləmək və xalq təsərrüfatını bərpa etmək üçün” əmək batalyonlarına və ya Donbas mədənlərinə göndəriləblər. 1946-cı ildən isə batalyonlar

ləğv edildikdən sonra həmin şəxslər azad olunmayıb, onlar məcburi əməyi tərk etmək hüququ olmadan müəssisələrə təyin edilib, illər ərzində qul kimi işlədiliblər.

Digər tərəfdən, əsirlərin təkə özləri yox, ailə üzvləri də Stalinin birbaşa göstərişi ilə qəbul edilən qərar əsasında həbs edilib və düşərgələrə göndərilib. Ali komandanlıq qərarının 1941-ci il 16 avqust tarixli 270 sayılı əmrinə əsasən aşağıdakı qayda tətbiq edilib: “Döyüş zamanı fərqlənmə nişanlarını qoparıb arxa cəbhəyə keçən və ya düşməne təslim olan komandirlər və siyasi xadimlər fərari hesab edilsinlər, ailələri andırı pozaraq vətənə xəyanət etmiş fərariyənlərin ailəsi kimi həbs olunsun. Qoşunlar mühasirəyə alındıqda hərbiçilər son nəfəsə qədər vuruşmalıdır, hər hansı bir qrup təslim olmağı seçərsə, onlar həm qurudan, həm də havadan bütün vəsiqələrlə məhv edilməlidir. Təslim olan qırmızı ordu əsgərlərinin ailələri dövlət tərəfindən verilən imtiyazlardan məhrum edilməlidir”.

Bakılı Pyotr Astaxov xatirələrində danışır ki, müharibə vaxtı əsir düşmələrinin ən böyük səbəbi “başsız” qalmaları olub. Geri dönmək istəməməyinin səbəbi isə özü ilə birlikdə bütün ailə üzvlərinin bir gəncə qara avtomobilə naməlum istiqamətə aparılacağı qorxusu olub.

□ İkinci NƏCƏF, xüsusi olaraq Musavat.com üçün

ÜSAVAT

Son səhifə

N 133 (8743) 1 avqust 2025

Avqust

Görməni zəiflədən səhvlər - həkimdən xəbərdarlıq

Gündəlik həyatda yol verdiyiniz bəzi yanlış işıqlandırma vərdisləri həm gözünüzün sağlamlığına, həm də yuxu rejiminə ciddi təsir göstərir. Bu barədə Rusiyanın Pərm Milli Tədqiqat Politehnik Universitetinin dosenti Lüd-milla Vedeneyeva məlumat verib.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, oxuma, yazı və monitor qarşısında iş zamanı yaranan görme yüklənməsi, həmçinin zəif və kəskin dəyişən işıqlandırma göz yorğunluğuna və diqqət azalmasına səbəb olur. Bu zaman mətnlərdə səhvlər 25%-ə qədər artır.

Vedeneyeva düzgün işıqlandırma üçün "dimmer" adlı qurğudan istifadəni tövsiyə edir. Bu cihaz işığın parlaqlığını saniyədə 100 dəfə tənzimləyir və daha rahat işıq mühiti yaradır. Axşam saatlarında isə (18:00-20:00 arası) işıq səviyyəsi gündüz işığının 50-70%-ə qədər azaldılmalıdır.

"İşıq mənbələrinin düzgün yerləşdirilməsi də vacibdir - tavan lampası əvəzinə diffuz tavan işığı və iş masasına yönəldilmiş stolüstü lampa seçilməlidir. İşığın birbaşa gözə və ekrana düşməsi yolverilməzdir. Kompüter qarşısında çalışanlara monitor arxasına LED işıqlandırma quraşdırmaq və ekranı pəncərəyə perpendikulyar yerləşdirmək tövsiyə olunur", - deyərək bildirib.

Mütəxəssis həmçinin qadınlar ekranlarından yayınan mavi işığın axşam saatlarında melatonin hormonunun ifrazını azaltdığını və yuxu pozuntularına səbəb olduğunu vurğulayıb. Bu təsirin qarşısını almaq üçün mavi işığı filtrləyən eynəklər və ekran filtrlərindən istifadə tövsiyə olunur. Onlar zərərli işığın 70-90%-ni bloklaya bilər.

Alimlər indi ya qədər elmə məlum olan ən böyük virusu aşkarlayıblar

Sakit okeanın şimal subtropik dairəsində alimlər elmə məlum olan ən uzun "quyruğa" malik virus aşkar ediblər. Yeni tapıntı "PelV-1" adlandırılıb və mərcanlarla simbiozda yaşayan birhüceyrəli yosunlara "Pelagodium sp." yoluxur.

Bu barədə "BioRxiv" elmi portalı məlumat yayıb. Virus uzunluğu 2.3 mikrometrə çatan çəvik "quyruğu" və əks tərəfindəki qısa, qalın çıxıntısı ilə fərqlənir. O, həmçinin 459 min cütəndən ibarət qeyri-adi genoma sahibdir. Burada Krebs dövrəsi fermentləri, işığa həssas zülallar, rodopsin, akvoporinlər və fotosintezlə bağlı genlər yer alır. Bu genlər sayəsində virus yoluxdu-ğu hüceyrənin enerji və maddələr mübadiləsinə dəyişə birlir. Bundan başqa, alimlər da-

ha az yayılmış bir virus da (co-PelV) aşkar ediblər. Onun genetik materialı 504 min cütəndən ibarətdir.

Hər iki virus "Mesomimiviridae" ailəsinə aiddir və dəniz qida zəncirində mühüm rol oynayan fitoplanktonlara təsir edir. Tədqiqatçılara görə, bu nadir virusların öyrənilməsi okeanların məhsuldarlığı, global biokimyəvi dövranlar və iqlim dəyişikliyi ilə bağlı yeni biliklər əldə etməyə imkan verəcək.

Bu kənddə qəbiristanlıqda yer çatmır - sakinlərə ölmək "qadağan edilib"

İspaniyanın Landxaron kəndində (Qranada əyaləti) yerli sakinlərin ölümünü qadağan edən qeyri-adi qanun hələ də qüvvədə qalmaqda davam edir.

Bu barədə "The New York Post" nəşri yazıb. Məlumatla görə, bu məhdudiyyət 25 il əvvəl - 1999-cu ildə yeganə kənd qəbiristanlığının dolmasından sonra tətbiq edilib. Yeni qəbiristanlıq üçün yer isə hələ də tapılmayıb. Yerli hökumət 4 min sakinə öz ömürlərini uzatmaq üçün sağlam həyat tərzi keçirməyi tövsiyə edir, lakin ölüm halında hansı tədbirlərin görülməliyi ilə bağlı açıqlama vermir. Kənd müalicəvi mineral mənbələri ilə tanınır və Tik-Tok-da məşhurluq qazanıb. Bəzi ekspertlər ehtimal edirlər ki, qeyri-adi qadağa turistləri cəlb etmək üçün marketing strategiyasının bir hissəsi ola bilər.

Bunları bilirsinizmi?

* Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.

* Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yanmış kibrit qoyun.

* Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.

* Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, pal-tarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.

* Külqabının pis iylenməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.

* Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmalarını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.

* Saçlarınızı boyadarkən üzünüzdə dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.

* Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.

* Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz, pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.

* Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibiçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.

* Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürün. Rəngini açacaq.

* Mədəniz bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.

Tibbdə sensasiya: Hindistanda yeni qan qrupu kəşf edildi

Hindistanın cənubundakı Karnataka ştatında həkimlər tibb aləmində böyük əhəmiyyət daşıyan kəşfə imza atıblar. Onlar dünyada indiyədək heç bir insanda rast gəlinməyən yeni qan qrupu antigeni aşkarlayıblar. Bu barədə məlumatı "The New Indian Express" qəzeti yayıb.

Bildirilir ki, unikal kəşf Kolar rayonundan olan 38 yaşlı qadının ürək əməliyyatına hazırlığı zamanı edilib. Onun qanı "O Rh+" (O-müsbət) kimi təsnif olunsa da, mövcud "O Rh+" qan qruplarının heç biri ona uyğun gəlməyib. "Qabaqcıl seroloji üsullardan istifadə etdik və müəyyən etdik ki, bu xəstənin qanı panreaktivdir - yeni, bütün test nümunələri ilə uyğunsuzdur. Bu da onun nadir və ya elmə məlum olmayan qan qrupuna sahib ola biləcəyinə işarə edir. Uyğun donor tapmaq üçün xəstənin ailə üzvlərindən - ümumilikdə 20 nəfərdən - qan nümunələri topladıq, lakin heç biri uyğun gəlmədi", - deyərək Kolar klinikasının cərrahı Ankit Matur bildirib.

Qeyd olunub ki, qan köçürülməsinə ehtiyac qalmadan əməliyyat uğurla həyata keçirilib. Lakin nadir qan nümunəsi tədqiqat üçün Bristoldakı (Böyük Britaniya) Beynəlxalq Qan Qrupu İstinad Laboratoriyasına (IBGRL) və Banqalordakı Qan Mərkəzinə göndərilib. Burada molekulyar araşdırmalardan sonra əvvəllər elmə məlum olmayan yeni qan qrupu antigeninin mövcudluğu təsdiqlənib. Bu antigen rəsmi olaraq CRIB adlandırılıb.

Yeni qan qrupu haqqında kəşf İtaliyanın Milan şəhərində keçirilmiş Beynəlxalq Qan Köçürmə Cəmiyyətinin (ISBT) 35-ci regional konqresində təqdim olunub. Bir çox immunoloqlar bu nadir genetik halın Hindistanda yaxın qohumlar arasında nikahların yayılması ilə bağlı ola biləcəyini istisna etməirlər. Bu, genetik müxtəlifliyin azalmasına və nadir qan qruplarının yaranmasına şərait yarada bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500